

[Ragnhild Andersen.]

folkepension, og vil de have 2 000 kr., koster det 1 000—1 200 kr. Sig mig, hvor mange kommunistiske, socialdemokratiske eller anderledes sindede arbejdere, som kun har arbejdsindtægten, der kan præstere sådanne beløb.

Formålet med konfirmationsforsikring er dog at sikre folk værdifasthed for deres penge, ellers har jeg ikke forstået meget af det hele. Hvorfor skulle de, der vil sikre deres børn konfirmationsudstyr, og hvad der ellers skal til ved en konfirmation, ikke have samme ret til værdifasthed for deres forsikring som de, der sparer til deres alderdom? Jeg kan ikke se, at der er noget i finansministerens argumentation, der afviser det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1—14 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 14 med følgende dagsorden:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Einer-Jensen m. fl.

Mødet hævet kl. 13⁵⁸.

128. møde.

Fredag den 21. september kl. 14.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Einer-Jensen m. fl.

(Forespørgslen findes i tidenden sp. 5792).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 25. september kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Einer-Jensen m. fl.*

2) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om aflysning af de militære genindkaldelser [af Ingmar Wagner m. fl.].

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 14⁵.

129. møde.

Tirsdag den 25. september kl. 14.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring (vedrørende indførelse af folkepension, ændringer af fradragreglerne for beregning af folkepension og invalidepension og forhøjelse af pensionernes grundbeløb) og forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til enker m. v.) har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Fra folketingets ombudsmand er modtaget beretning for året 1955. Eksemplarer er omdelt til tingets medlemmer.

Den første sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Einer-Jensen, Erik Eriksen, Aksel Møller, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Viggo Starcke.

(„Hvilke oplysninger kan stats- og udenrigsministeren give om forhandlingerne vedrørende Suezkanalen?“).

Ordføreren for forespørgerne (Alsing Andersen): Det problem, der foreligger til behandling for tinget i dag, har ved flere lejligheder været genstand for drøftelse mellem regeringen og det udenrigspolitiske nævn. Under disse forhandlinger i nævnet har der været enighed mellem de pågældende partier og regeringen om, at det ville være rigtigt på et eller andet tidspunkt at bringe dette for hele det danske samfund så vigtige spørgsmål frem til offentlig behandling i folketinget.

Derfor har venstre, det konservative folkeparti, det radikale venstre, Danmarks retsforbund og socialdemokratiet tilladt sig at stille følgende forespørgsel til den højtærede stats- og udenrigsminister:

Hvilke oplysninger kan stats- og udenrigsministeren give om forhandlingerne vedrørende Suezkanalen?

Vi tillader os at imødesee den højtærede stats- og udenrigsministers redegørelse i denne sag.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Den forespørgsel, som er stillet til mig om, hvilke oplysninger jeg kan give om forhandlingerne vedrørende Suezkanalspørgsmålet, giver mig lejlighed til overfor det høje ting og dermed overfor offentligheden at redegøre for denne sag.

Krisen omkring Suezkanalen har udviklet sig med stor hast og har givet anledning til, at jeg to gange har måttet rejse til konferencer i London og desuden har deltaget i et skandinavisk udenrigsministermøde i Stockholm. Det har derfor hidtil ikke været muligt her i salen at orientere folketinget om den løbende udvikling i dette spørgsmål. Jeg har dog, som også den ærede ordfører for forespørgerne gjorde opmærksom på, ved flere lejligheder drøftet spørgsmålet i det udenrigspolitiske nævn.

Jeg tror, det vil være nyttigt som baggrund for den aktuelle situation i al korthed at sige nogle indledende bemærkninger om Suezkanalens historie og om den betydning, Suezkanalen har haft og i stadig større omfang har for den internationale handel.

Den franske ingeniør Ferdinand de Les-

seps udformede omkring midten af forrige århundrede en plan til bygning af en kanal, som gennem landtangen ved Suez skulle forbinde Middelhavet med Det røde Hav, og ved to koncessioner gav den daværende tyrkiske vicekonge i Ægypten i 1850'erne Lesseps tilladelse til at stifte et selskab med den opgave at bygge en kanal gennem landtangen og at drive denne kanal i 99 år, regnet fra den dag, da kanalen officielt blev indviet. Dette skete i november 1869, således at koncessionen ville udløbe i 1968.

Suezkanalkompagniets juridiske stilling og forhold til den ægyptiske regering blev reguleret ved de to koncessioner fra 1850'erne, som jeg lige har nævnt, og ved en kontrakt fra 1866 mellem vicekongen af Ægypten og Suezkanalkompagniet. I disse tre aftaler indeholdes bl. a. bestemmelser om, at Suezkanalens drift ved udløbet af koncessionsperioden, det vil altså sige i 1968, skulle overgå til den ægyptiske regering. Endvidere er det heri bestemt, at kompagniet er et selskab, som er undergivet ægyptisk lov. Dog skulle selskabets interne forhold bedømmes efter fransk lov.

I oktober 1888 indgik de 9 magter, som dengang var særlig interesseret i Suezkanalen, nemlig Tyskland, Østrig-Ungarn, Spanien, Frankrig, Storbritannien, Italien, Nederlandene, Rusland og Tyrkiet, den såkaldte Konstantinopelkonvention, hvori der tilsikres alle magter fri og stedsevarende brug af Suezkanalen. I konventionens art. 1 hedder det således — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til at bringe nogle citater —

„at Suezkanalen stadig skal stå åben for ethvert handels- og krigsskib uden flagdiskrimination i krigstid såvel som i fredstid. I overensstemmelse hermed kan de kontraherende parter hverken i krigstid eller fredstid indskrænke kanalens fri benyttelse. Kanalen kan aldrig være genstand for blokade.“

Og i art. 14 i konventionen fastslås det, at de forpligtelser, parterne har påtaget sig ved konventionen, ikke er bundet til varigheden af kanalkompagniets koncession.

Denne konvention, som under drøftelserne i anledning af den ægyptiske regerings nationalisering af Suezkanalkompagniet har spillet så stor en rolle, er ikke underskrevet af Ægypten, men af den tyrkiske sultan,

[Stats- og udenrigsministeren.]

som dengang havde overhøjheden over dette land. Ifølge folkeretlige regler er Ægypten derved bundet af Konstantinopelkonventionen, og i den overenskomst, der blev indgået i oktober 1954 mellem den britiske og den ægyptiske regering om rømning af Storbritanniens militære baser ved Suez, anerkendes det af begge parter — jeg citerer her påny —:

„at Suezkanalen, som er en integrerende bestanddel af Ægypten, er en vandvej af international betydning i økonomisk, kommerciel og strategisk henseende, og parterne udtrykker i denne anledning deres beslutning om at opretholde Konstantinopelkonventionen af 1888, der garanterer fri sejlads på kanalen“.

Om kanalens betydning må det være rigtigt at sige nogle ord.

I de to måneder, der er forløbet, siden præsident Nasser foretog sit opsigtsvækkende skridt at nationalisere Suezkanalkompagniet, har det fra alle sider med styrke været fremhævet, af hvilken vital betydning Suezkanalen er. Det siger sig selv, at de store lande i Vesteuropa, Frankrig og Storbritannien, med deres vidtspændende politiske og økonomiske interesser i Den nære og fjerne Orient er dem, som i første række vil blive berørt af et eventuelt stop i trafikken gennem Suezkanalen. For Storbritannien åbner Suezkanalen ikke blot adgang til oliekilderne i Det mellemste Østen, men den er fortsat hovedforbindelsesvejen mellem det britiske Commonwealth's enkelte dele.

Men også for de små lande i Europa og ikke mindst for et land som Danmark, hvis hele økonomi er afhængig af international handel og skibsfart, er Suezkanalen en færdselsåre af vital betydning. Først og fremmest er Suezkanalen Europas vigtigste tilførselsvej for mineralske olier. En lukning af kanalen vil — hvis der ikke anlægges nye, kostbare tilførselslinier fra olie-felterne til Middelhavet — betyde, at en væsentlig del af Europas olieindkøb må transporteres syd om Afrika eller omlægges til den vestlige halvkugle, og herved er at bemærke, at den nuværende tonnagemængde langtfra vil række til den besværlige omvej syd om Afrika. Selvom en forøget olieproduktion i Venezuela og De Forenede Sta-

ter ville kunne erstatte den væsentligste del af olietilførslerne fra Det mellemste Østen, rejser en sådan situation i alt fald alvorlige valutariske problemer for de fleste europæiske lande. Også en betydelig del af vort forbrug af så vigtige varer som rågummi, uld, kopra, sojabønner, manillahamp og jutevarer sejles til Danmark gennem Suezkanalen.

Siden Suezkanalen blev åbnet i 1869, har dens betydning for hele verdenshandelen været i stadig og betydelig stigning. Jeg ved godt, det kan være svært at fastholde en række tal i denne forbindelse, men lad mig nu alligevel få lov til at anføre nogle eksempler på den stadig større tonnagemængde, der har passeret kanalen.

I 1870 passerede skibe med en samlet tonnage på 437 000 netto registertons gennem kanalen. For året 1913 var dette tal steget til 20 mill. tons. I 1920 faldt tallet som følge af krigsbegivenhederne til 17,5 mill. tons, men i 1938 havde man næsten fordoblet tallet fra 1920 og var nået op på en samlet tonnagemængde på 34,4 mill. tons. Også i årene efter krigen er der foregået en voldsom stigning i den samlede tonnage for skibe, der passerer Suezkanalen. For året 1947 var tallet 36,5 mill. tons, for året 1950 — 3 år senere — var tallet steget til 81,8 mill. tons, og i 1955 blev Suezkanalen passeret af skibe med en samlet tonnage på 115,8 mill. tons, altså mere end en tredobling på knap 10 år.

Lige siden kanalens oprettelse har Storbritannien været langt den største kunde i kanalen. I året 1955 blev kanalen passeret af skibe under britisk flag med en samlet nettotonnage på 32,8 mill. netto register-ton, derefter fulgte Norge med 15,6 mill. tons, Liberia med 14 mill., Frankrig med 10,8 mill., Italien med 9,2 mill., Panama med 8 mill., Holland med 4,8 mill., Sverige med 3,8 mill., USA med 3,1 mill., og på tiendepladsen kom Danmark med 2,9 mill. tons.

Af den samlede varetransit gennem Suezkanalen i året 1955 repræsenterede olieprodukterne alene 70 mill. tons eller ca. to trediedele.

Disse tal belyser, tror jeg, bedre end mange ord, hvilken betydning vi må tillægge Suezkanalen som en fri, åben og sikker international vandvej. Denne baggrund be-

[Stats- og udenrigsministeren.]

der jeg det høje ting have i erindring, når jeg senere skal omtale de drøftelser, som fandt sted under den 2. Londonkonference fra den 19. til den 21. september om oprettelse af en brugerorganisation for Suezkanalen.

I juli 1956 afslog USA, Storbritannien og Den internationale Bank henvendelser fra den ægyptiske regering om et meget betydeligt lån til bygning af en dæmning over Nilen ved Assuan. Umiddelbart derefter, ved et dekret af 26. juli, nationaliserede den ægyptiske regering Suezkanalkompagniet. I nationaliseringsdekretet bestemtes, at Kanal-kompagniet med alle sine aktiver, herunder udenlandske banktilgodehavender m. v., skulle overgå til den ægyptiske regering med virkning fra den 27. juli om morgenen. Selskabets ledelse skulle overtages af det af den ægyptiske regering udnævnte organ, og dets funktionærer i Ægypten beordredes til under strafansvar at fortsætte deres arbejde. I dekretet blev der givet tilsagn om, at aktionærerne ville få erstatning, fastsat efter den kurs, aktierne havde på børsen i Paris dagen før dekretets ikrafttræden, d. v. s. den 26. juli.

Ved to noter af henholdsvis den 31. juli og den 7. august 1956 meddelte det ægyptiske gesandtskab den danske regering — og tilsvarende meddelelser tilgik samtidig andre lande — at Ægypten ville opretholde den frie sejlads på kanalen, at det ikke var hensigten at forøge afgifterne, at aktionærernes rettigheder ville blive sikret, samt at den ægyptiske regering agtede at anvende de fornødne midler til at sikre kanalens fremtidige udbygning og bevarelsen af dens tekniske standard i det hele.

I en tale, som præsident Nasser holdt til det ægyptiske folk samtidig med nationaliseringen, begrundede han nærmere dette skridt. Han forklarede, at Ægypten sammen med de øvrige araberstater var i kamp mod, hvad han kaldte „imperialismen og imperialismens metoder“. Han hævdede, at Israel var en imperialistisk forpost i Det mellemste Østen, og gjorde gældende, at den arabiske nationalisme — som han sagde — „triumferede og marcherede frem“. Efter at have omtalt den britiske evakuering af Suezkanalsonen og efter skarpt at have kritiseret de betingelser, Den internationale

Bank kort før havde stillet for eventuelt at yde Ægypten et lån til bygning af Assuan-dæmningen, påstod præsidenten, at Suezkanalkompagniet havde „tilranet“ sig sine koncessioner. De penge, som hidtil var tilfaldet kompagniet, ville fremtidigt blive anvendt til ægyptiske formål. I talens slutning gjorde præsidenten endnu en gang gældende, at Suezkanalkompagniet havde været afhængigt af udenlandske intriger, af „imperialisme“ og af „imperialismens håndlangere“, og at det havde været — som han sagde — et „monument for Ægyptens underkuelse, udsugning og ydmygelse“, men at Ægypten ved nationaliseringen havde følt sin triumf og sin storhed.

Denne nationaliseringsakt fremkaldte en stærk reaktion navnlig i Storbritannien og i Frankrig. Foruden at lade ægyptiske midler infryse klargjorde disse lande flådeenheder og foretog andre skridt med henblik på at øge deres militære styrke i det østlige Middelhav. Forhandlinger blev indledt om spørgsmålet mellem den britiske, den franske og den amerikanske regering, der enedes om at indkalde til en konference om sagen i London den 16. august. I konferencen skulle ialt 24 stater deltage, herunder 8 i deres egenskab af parter i Konstantinopelkonventionen af 1888; det var Ægypten, Frankrig, Holland, Italien, Spanien, Tyrkiet, Storbritannien og Sovjetunionen. Endvidere 8 lande, der i særlig grad havde tonnage, som passerer kanalen, nemlig foruden Danmark Den tyske Forbundsrepublik, Grækenland, Japan, Norge, Portugal, Sverige og USA, samt endelig 8 lande, hvis udenrigshandel i særlig grad omfatter varer, der passerer kanalen, nemlig Australien, Ceylon, Ethiopien, Indien, Indonesien, Iran, New Zealand og Pakistan.

Med undtagelse af to lande accepterede alle indbydelsen, og konferencen, der varede fra den 16. til den 23. august, kom således ialt til at omfatte 22 stater. De to, der ikke accepterede, var Ægypten og Grækenland. Ægyptens afslag var begrundet med, at dette land ikke kunne anerkende berettigelsen af konferencen, fordi denne skulle behandle spørgsmål, der faldt indenfor Ægyptens jurisdiktion, og Grækenlands vægring ved at deltage skyldtes hensynet til striden med Storbritannien om Cypern.

[Stats- og udenrigsministeren.]

I det danske svar, der blev afgivet den 8. august i år, hed det bl. a., at den danske regering, hvem selve nationaliseringen af kanalselskabet ikke gav anledning til at fremkomme med nogen tilkendegivelse, med glæde hilste den britiske regerings initiativ til ad forhandlingens vej at søge opnået en tilfredsstillende ordning af spørgsmålet om at sikre den for verdens skibsfart og økonomi vitale frie passage af Suezkanalen på en måde, hvorved der også toges hensyn til legitime ægyptiske interesser. Det udtaltes endvidere, at den danske regering nærrede tillid til, at det ville være muligt at tilvejebringe en løsning af dette spørgsmål uden magtanvendelse, og at den derfor gerne accepterede indbydelsen til at deltage i konferencen.

Når Danmark, og iøvrigt også andre lande, både i besvarelsen af indbydelsen og i indlæg ved konferencens begyndelse så stærkt betonede deres ønske om, at den opståede strid skulle løses ved fredelige midler, skyldtes dette, at der også i den danske offentlighed på det daværende tidspunkt bestod en frygt for, at konflikten skulle blive søgt løst ved indgreb med væbnet magt.

Den danske delegation til denne første konference så det som sin opgave i samarbejde med delegationerne fra Norge og Sverige at øve en mæglende indflydelse og at virke hen til, at konflikten løstes på fredelig vis. For en dansk tankegang måtte det være nærliggende at søge konflikten løst ved bistand af De Forenede Nationer og at virke for, at den fremtidige ordning kunne blive tilknyttet denne organisation. For at opnå resultater af denne art måtte der lægges en afgørende vægt på, at de nordiske lande opretholdt en så nær indbyrdes forståelse, at de kunne optræde efter en fælles linie.

Under konferencens arbejde viste det sig ret hurtigt, at det store flertal af de deltagende lande støttede et oprindeligt af den amerikanske udenrigsminister fremsat forslag, der på forskellige punkter blev ændret ved forslag fremsat af Ethiopien, Iran, Pakistan og Tyrkiet.

Jeg tror, det kan være rigtigt at repetere hovedindholdet af dette forslag. Dets hovedindhold var, at der skulle oprettes et sy-

stem til at garantere den frie brug af Suezkanalen, hvilket system skulle sikre, at kanalen blev administreret på en effektiv og pålidelig måde, at den ikke kunne udnyttes til nogen nations politiske formål, at Ægyptens suverænitet respekteredes, at Ægypten fik en rimelig afgift, der skulle stige med kanalens øgede brug, samt at kanalen ikke gav udbytte udover afgiften til Ægypten. For at opnå disse formål indeholdt forslaget visse nærmere bestemmelser, hvorefter der ved traktat skulle træffes aftale mellem Ægypten og andre interesserede nationer om oprettelsen af en Suezkanalstyrelse, der af Ægypten skulle have fuld frihed til at virke på ægyptisk territorium, og som skulle have til opgave at administrere kanalen. I denne styrelse skulle foruden Ægypten også andre stater, der havde interesse i kanalens drift, have sæde, og fra dette organ skulle der regelmæssigt sendes beretninger til De Forenede Nationer. Endvidere skulle der oprettes en voldgiftskommission til afgørelse af stridigheder i forbindelse med kanalens drift, og der skulle træffes aftale om effektive sanktioner i tilfælde af en eventuel krænkelse af traktaten.

Dette forslag fik støtte af ialt 18 stater. Blandt disse var foruden USA såvel England som Frankrig, de tre skandinaviske lande, Holland, Italien, Portugal og Den tyske Forbundsrepublik. Endvidere fandtes der blandt dem de fire lande, der havde stillet ændringsforslaget, nemlig Ethiopien, Pakistan, Iran og Tyrkiet, og desuden Japan, Australien og New Zealand. Det attende land, Spanien, støttede forslaget, men foreslog som subsidiær løsning, at styrelsen skulle være et ægyptisk organ, i hvilket de interesserede lande skulle være repræsenteret.

Den danske tilslutning til 18 magts forslaget blev givet i et kort indlæg den 21. august. Allerede tidligere — den 17. august — havde jeg i et indlæg blandt andet gjort gældende, at Suezkanalen i snart hundrede år havde været et fælles internationalt foretagende under international administration, og jeg appellerede derfor til Ægypten om at vise villighed til samarbejde, således at kanalens drift kunne forblive et fælles foretagende.

I den udtalelse, ved hvilken jeg tiltrådte det nævnte forslag, sagde jeg, at det inde-

[Stats- og udenrigsministeren.]

holdt den mest tilfredsstillende løsning, set fra brugernationernes synspunkt, og jeg betonedede bl. a., at forslaget — som det var sagt af den amerikanske udenrigsminister — ikke var et ultimatum. I denne sag var der i det hele ingen reel modsætning mellem Ægyptens og andre nationers interesser, idet Ægypten ville have lige så stor fordel af en virkeliggørelse af det pågældende forslag som alle andre.

Jeg bør måske her nævne, at der på konferencen var nogen uenighed om de i sagen involverede juridiske spørgsmål. Visse lande, deriblandt Storbritannien og Frankrig, følte sig overbevist om, at nationaliseringen af Suezkanalkompagniet var en folkeretsstridig handling, og de begrundede deres standpunkt med, at Suezkanalkompagniet i realiteten var et internationalt selskab, og at det måtte ses som en del af det system for kanalen, der fik international gyldighed ved indgåelsen af Konstantinopelkonventionen af 1888. En betydelig del af de andre lande var imidlertid af den opfattelse, at nationaliseringen som sådan næppe kunne anses som stridende mod gældende folkeret, under den forudsætning, at der, som af Ægypten lovet, ville blive ydet hurtigt og fuld erstatning til aktionærerne i Suezkanalkompagniet. I en ofte citeret udtalelse på konferencen udtalte den svenske udenrigsminister sig efter disse linier, idet han dog samtidig understregede, at nationaliseringen var et brud på den koncession, der var givet Suezkanalkompagniet, og derfor kunne kritiseres af aktionærerne og af de regeringer, hvis statsborgere havde aktier i kompagniet. Den folkeretlige sagkundskab, hvortil jeg selv har støttet mig, har været af samme mening som hr. Undén, men i det danske indlæg foretrak jeg — ligesom den norske udenrigsminister, Halvard Lange — ikke at komme ind på juridiske betragtninger.

De fire stater, der ikke kunne støtte 18 magts forslaget, nemlig Indien, Indonesien, Ceylon og Sovjetunionen, sluttede sig til et indisk forslag om, at Konstantinopelkonventionen af 1888 skulle moderniseres, således at der tilvejebragtes et system, hvorefter de nationer, der benyttede sig af kanalen, uden at kranke Ægyptens ejendomsret eller dets ret til at drive kanalen skulle have en vis tilknytning til dennes

drift. Ifølge det indiske forslag skulle det således være Ægypten og ikke et internationalt organ, der skulle administrere kanalen. Heroverfor blev det gjort gældende, at dette ikke var tilstrækkeligt, fordi der ikke derved blev tilvejebragt den tillid omkring kanalens fremtidige drift, som var nødvendig for at sikre en effektiv administration og tilgangen af den betydelige kapital, som vil være nødvendig, hvis kanalen fortsat skal udbygges, således at den også i fremtiden er i stand til at tjene sit formål.

Hvis jeg kort skal opsummere denne første Londonkonferences resultat, vil jeg nævne, at risikoen for en væbnet konflikt blev væsentligt formindsket. Dernæst vil jeg fremhæve, at samtlige de i konferencen deltagende magter, altså også Sovjetunionen og Indien, klart gik ind for, at den frie og uhindrede passage gennem Suezkanalen burde opretholdes, og at det lykkedes at opnå enighed mellem 18 lande fra fem verdensdele om et forslag, der tilsigtede en international administration af Suezkanalen.

Ved konferencens afslutning opnåedes der enighed blandt de 18 magter, der støttede flertalsforslaget, om at overdrage et udvalg — ofte betegnet Menzieskomiteen efter den australske premierminister, Menzies, som var formand for denne komité — bestående af repræsentanter for regeringerne i Australien, Ethiopien, Iran, Sverige og Amerikas Forenede Stater, den opgave på de attens vegne at henvende sig til Ægyptens regering og gøre denne bekendt med forslaget, dets formål og hensigter, i det øjemed at klarlægge, om Ægypten ville indlade sig i en forhandling på dette grundlag.

Udvalget opholdt sig i Kairo i dagene 2.—10. september og holdt en række møder med præsident Nasser. I den beretning, udvalget har afgivet om sin mission, hedder det, at udvalget med den ægyptiske præsidents fulde medvirken løste sin opgave med at fremstille og forklare Londonforslaget, men at udvalget, hvad angår selve indholdet deraf, til sin beklagelse mødte en ubøjeelig modstand imod, at nogen anden end den ægyptiske regering selv førte kontrol med eller ledede kanalens drift og videre udbygning. Til trods for udvalgets mest tålmodige anstrengelser, hedder det videre, blev det konstant mødt med vendinger som

[Stats- og udenrigsministeren.]

„kollektiv kolonialisme“, „fremmedherredømme“ og „bemægtigelse“ samt med, hvad der forekom udvalget at være uvilje mod at møde fornuftargumenter med fornuftargumenter.

I udvalget, om hvilket dets formand har sagt, at det var et eksempel på, at repræsentanter for fem forskellige folk og for fem forskellige verdensdele kunne arbejde sammen i fuldstændig harmoni og enighed, måtte man således til slut konstatere, at de væsentligste punkter af 18 magts forslaget var blevet fuldstændig forkastet af præsident Nasser. Noget modforslag blev ejheller fremsat overfor udvalget.

Da det negative resultat af Kairomødet forelå, indledte de store vestmagter overvejelser over, hvad der herefter burde gøres. Samtidig fortsattes koncentrationen af militære styrker i det østlige Middelhav. Den 12. september fremførte den britiske premierminister i underhuset tanken om oprettelse af en organisation af de lande, der benytter Suezkanalen, til fælles beskyttelse af de rettigheder, som disse brugernationer har ifølge Konstantinopelkonventionen af 1888. Denne plan, der var fremsat uden forudgående konsultation med de 18 magter, måtte fremkalde en fornemmelse af, at sammenslutningen skulle være et organ, der i givet fald med militære midler skulle gennemtvinge en passage gennem kanalen eller i hvert fald lade det komme til en praktisk prøve, om passage kunne opnås. I første omgang måtte den danske regering derfor nære stor betænkelighed overfor forslaget, selvom der umiddelbart efter dets fremsættelse fremkom visse beroligende erklæringer, ikke mindst fra den amerikanske regering, der understregede, at den ikke tænkte på anvendelse af magtmidler. Udtalelsen fra amerikansk side blev fremsat på en pressekonference, som den amerikanske udenrigsminister afholdt den 13. september, da han på forespørgsel fra en journalist om, hvad der ville ske, hvis den ægyptiske regering modsatte sig, at skibe fra det påtænkte brugerforbund passede kanalen, udtalte, at den amerikanske regering „ikke ville skyde sig vej“ gennem kanalen, men i så fald ville omdirigere sine skibe syd om Afrika. Allerede under debatten i det britiske parlament erklærede

premierminister Eden også, at sagen ville blive indbragt for sikkerhedsrådet, hvis den praktiske prøve på at opnå passage skulle falde negativt ud.

Til en nærmere overvejelse af planen indkaldte den britiske regering derefter i forståelse med den franske og den amerikanske de 18 lande til den 2. Londonkonference om Suezspørgsmålet. På konferencens dagsorden stod, foruden dette hovedpunkt, 5 magts udvalgets beretning samt et ægyptisk forslag om nedsættelse af et særligt forhandlingsorgan, et forslag, der i mellemtiden var tilstillet en lang række regeringer. Konferencen blev afholdt i dagene 19.—21. september.

Men lad mig, inden jeg beskæftiger mig med denne konference, sige et par ord om det ægyptiske forslag af 10. september. Med hensyn til dette forslag kan jeg oplyse, at samme dag, som 5 magts udvalget forlod Kairo — men efter at udvalget havde forladt Kairo — den 10. september, fremsatte præsident Nasser et forslag til løsning af konflikten omkring Suezkanalen. Dette forslag indeholdtes i en note, som gennem de ægyptiske diplomatiske repræsentationer blev tilstillet regeringerne i de 22 lande, der var repræsenteret på den 1. Londonkonference, og formentlig yderligere adskillige andre regeringer. I pressen har dette forslag været omtalt som et forslag til indkaldelse af en konference, men et nærmere studium af selve aktstykket viser, at der ikke af Ægypten har været tænkt på indkaldelse af en konference til umiddelbar behandling af sagen, men om drøftelser med det formål at nedsætte et forhandlingsorgan, der skulle være repræsentativt for de forskellige opfattelser, som næres blandt de stater, der bruger Suezkanalen. Der skulle nærmere forhandles om dette organs sammensætning, mødested og tid, og dets opgave skulle være at forhandle om den frie sejlads gennem kanalen, om dennes udbygning og om fastsættelsen af afgifter. Endvidere skulle det som opgave kunne påtage sig en revision af Konstantinopelkonventionen af 1888. Om hovedpunktet, selve administrationen af kanalen, indeholdt dette ægyptiske forslag intet.

Det ægyptiske forslag er holdt i meget vage og ubestemte vendinger, og man kunne med rette rejse en række tvivlsspørgsmål

[Stats- og udenrigsministeren.]

refererende sig dertil. Imidlertid er det ægyptiske forslag formentlig indhentet af begivenhederne, og efter at Storbritannien og Frankrig har indbragt sagen for sikkerhedsrådet, kan det ikke længere betragtes som aktuelt. Regeringen har afgivet et svar til den ægyptiske regering af dette indhold.

På konferencen i London den 19.—21. september var de delegerede enige om, at forslaget var for ubestemt til at frembyde brugeligt grundlag for en drøftelse.

Jeg har sagt det tidligere, og jeg vil gerne gentage det, at det i hele denne sag har været den danske regering magtpåliggende at opretholde et nært samarbejde med den norske og svenske regering, og vi hilste det derfor med tilfredshed, at den svenske udenrigsminister efter modtagelsen af indbydelsen til den 2. Londonkonference indkaldte til et møde mellem de tre skandinaviske landes udenrigsministre forrige søndag, den 16. september. På mødet var der, som det vil være bekendt fra communicateet, enighed om, at Suezspørgsmålet nu havde udviklet sig således, at det burde forelægges De Forenede Nationer, og der var ligeledes enighed om, at de tre regeringer ikke var rede til på forhånd at tage standpunkt til den foreslåede plan om en brugerorganisation, men at udenrigsministrene i ønsket om at bidrage til en undersøgelse af alle muligheder for at tilvejebringe en fredelig løsning af konflikten ville foreslå deres regeringer at modtage indbydelsen til konferencen i London.

Da konferencen åbnedes den 19. september, viste det sig hurtigt, at der på denne konference ligesom på den første var et overvejende ønske om at løse Suezspørgsmålet ved fredelige midler ad forhandlingens vej.

I mit indlæg under, hvad man vel kunne kalde generaldebatten, betonedes jeg først, at Danmark som andre lande stærkt misbilligede den ægyptiske regerings brud på den koncession, der i sin tid var givet Suez-

kanalkompagniet. Jeg sagde, at vi ikke fandt det retfærdiggjort, at præsident Nasser beslaglagde kanalen uden forhandling med andre interesserede lande, og at vi dybt beklagede, at et medlem af De Forenede Nationer havde fundet det rigtigt i en sag af så stor betydning for hele verden at foretage et skridt af den art, der her var tale om. Videre fremhævede jeg, at regeringen vedblivende fandt 18 magts forslaget retfærdigt og rimeligt, og at den derfor meget beklagede præsident Nassers afvisende holdning. Dernæst understregede jeg, at i arbejdet for en ny ordening omkring Suezkanalen måtte intet foretages, der med rette kunne fortolkes som en mangel på respekt for Ægyptens suverænitet og dets legitime interesser, og at konflikten burde løses uden magtanvendelse. Jeg udtalte som den danske regerings mening, at tiden nu var kommet, da sagen burde forelægges for De Forenede Nationer, og at det under disse omstændigheder ikke efter dansk skøn anbefalede sig at følge det ægyptiske forslag af 10. september. Hvad angik problemet om oprettelse af en brugerorganisation, udtalte jeg, at det under hensyn til Ægyptens holdning vel næppe var gør ligt at skabe en sådan organisation som et hjælpemiddel til at lette selve trafikken gennem kanalen, men at det på den anden side var en naturlig ting for de lande, der bruger kanalen, at slutte sig sammen i et fællesskab for at varetage deres interesser. Denne sammenslutning burde stå åben ikke blot for de 18 lande, der var repræsenteret på konferencen, men også for andre. Efter den danske regerings mening, fortsatte jeg, kunne en sådan sammenslutning have mange praktiske formål, f. eks. at træffe forberedelser til anvendelsen af andre forsyningslinier end den gennem kanalen og muligvis også at indsamle oplysninger fra brugerlandene og forelægge dem for et FN-organ, der måtte blive oprettet. Herved tænkte jeg på muligheden af, at FN ville nedsætte et udvalg eller lignende for at søge en løsning på konflikten. Til slut sagde jeg, at hovedresultatet af den 2. Londonkon-

[Stats- og udenrigsministeren.]

ference efter mit skøn burde blive en opfordring til De Forenede Nationer om at gribe ind i konflikten. Dette var altså de synspunkter, der fra dansk side blev anført i generaldebatten.

Fra svensk og norsk side udtalte de to udenrigsministre sig efter tilsvarende retningslinier, idet dog den norske udenrigsminister stillede sig mere positivt overfor tanken om oprettelsen af en brugerorganisation og fremhævede adskillige praktiske opgaver, som denne organisation ville kunne løse.

Adskillige andre lande anlagde lignende synspunkter, således f. eks. Italien og Persien. Den danske delegation fandt, at det måtte være af afgørende betydning at nå et sådant resultat på konferencen, at resultatet kunne godkendes ikke blot af de vesteuropæiske lande og USA, men også af de afro-asiatiske lande.

Jeg skal ikke her optage det høje tings tid med en nærmere gennemgang af konferencens arbejde, men jeg vil dog gerne nævne, at den amerikanske udenrigsminister i en, som jeg synes, særdeles vægtig tale stærkt fremhævede, at det ikke var nok blot at undgå krig; det måtte være formålet at opbygge nationernes samfund i overensstemmelse med retfærdighedens og med folkerettens grundsætninger, således som dette havde fundet udtryk i De Forenede Nationers pagt. Denne pagt havde jo ikke alene til formål, som det hedder i den, „at frelse kommende generationer for krigens svøbe“, men også, som det videre hedder, „at ordne eller bilægge mellemfolkelige tvistigheder, som kunne føre til brud på freden, i overensstemmelse med retfærdighedens og folkerettens grundsætninger“. Som hr. Dulles udtrykte det, medaljen har to sider, og man kan ikke nøjes med den ene.

Resultatet af konferencen sammenfattedes i to aktstykker, hvis indhold vil være kendt fra pressen, og som jeg i dansk oversættelse har foranlediget omdelt til medlemmerne af dette høje ting. Det ene er en erklæring fra konferencen, det andet en deklaration om oprettelsen af en sammenslutning af brugere af Suezkanalen.

I den erklæring, konferencen fremsatte — man kunne vel også kalde det konferencens

communiqué — hedder det, at de 18 regeringer med beklagelse tog til efterretning, at den ægyptiske regering ikke tiltrådte deres forslag til en ordning af Suezkanalspørgsmålet og ikke fremkom med noget modforslag overfor 5 magts udvalget. Videre siges, at konferencen finder, at de nævnte forslag stadig frembyder et rimeligt grundlag for en fredelig løsning af Suezkanalspørgsmålet under hensyntagen til såvel brugernationernes som Ægyptens interesser, og at forslaget, som den ægyptiske regering har fremsat den 10. september, må anses for at være for ubestemt til at frembyde et brugeligt grundlag for en drøftelse. Videre nævnes oprettelsen af brugersammenslutningen, men den skal jeg vende tilbage til.

I det næste afsnit omhandles problemet om sagens forelæggelse for De Forenede Nationer. Det hedder her, at man har taget til efterretning, at Storbritannien og Frankrig den 12. september har gjort De Forenede Nationers sikkerhedsråd bekendt med situationen, og at Ægypten har taget et lignende skridt den 17. september. Dernæst siges det, at konferencen er af den mening, at sagen bør forelægges De Forenede Nationer, så snart et sådant skridt skønnes at ville lette en afgørelse.

Som jeg nævnte før, var den danske regering, allerede før konferencen åbnedes, af den opfattelse, at tidspunktet for en sådan forelæggelse allerede var kommet, men på konferencen viste det sig, at selvom der bestod en principiel enighed om, at sagen på et eller andet tidspunkt burde indbringes for FN, var der ikke enighed om tidspunktet, ligesom der endnu ikke forelå klarhed over måden, hvorpå denne forelæggelse kunne ske.

De lande, der på konferencen argumenterede for, at tidspunktet endnu ikke var kommet, henviste bl. a. til pagtens artikel 33, hvorefter parterne i en tvist først og fremmest skal søge en løsning ved forhandling eller andre fredelige midler. Jeg følte det som min opgave at fremhæve tanken om en forelæggelse for FN og at virke for, at dette synspunkt blev draget frem. På den anden side kunne det på det daværende tidspunkt ved udformningen af den pågældende passus i erklæringen ikke være rigtigt at søge sagen forceret imod saglige betragt-

[Stats- og udenrigsministeren.]

ninger, der blev gjort gældende fra anden side.

Ved Londonkonferencens slutning udtalte udenrigsminister Dulles, at sagen formentlig snart ville blive forelagt for De Forenede Nationer, og den britiske udenrigsminister, hr. Selwyn Lloyd, erklærede, at det efter hans skøn kunne blive nødvendigt for den britiske regering i givet fald at foretage en henvendelse til FN så hurtigt, at der ikke kunne blive tale om en forudgående konsultation med de andre lande, der var repræsenteret på konferencen.

Som det høje ting vil vide, er dette spørgsmål siden blevet afklaret derved, at Storbritannien og Frankrig i forgårs har foretaget en henvendelse til sikkerhedsrådet, hvori de beder rådets formand om at indkalde et møde til onsdag den 26. september — altså i morgen — for at overveje den situation, der er opstået ved den ægyptiske regerings ensidige handling, hvorved det ved konventionen af 1888 bekræftede og fuldstændiggjorte system med hensyn til Suezkanalens internationale drift er bragt til ophør. Dette er, såvidt jeg er orienteret, så nogenlunde den formel, der er anvendt ved sagens indbringelse for sikkerhedsrådet.

Fra dansk side kan vi kun hilse dette med tilfredshed og gøre det i håbet om, at det vil lykkes FN at tilvejebringe et acceptabelt grundlag for en ordning af spørgsmålet under hensyntagen til alle legitime interesser.

Hvad angår Londonkonferencens deklARATION om oprettelsen af en sammenslutning af brugere af Suezkanalen, kan jeg sige, at sammenslutningen, som den nu fremtræder, er en frivillig organisation af de lande, hvis skibe eller varer passerer kanalen, med det formål i fremtidigt samarbejde at varetage deres fælles interesser. Det fremhæves flere gange i deklARATIONEN, at der skal tages skyldigt hensyn til Ægyptens rettigheder, og at enhver bistand til skibes passage af kanalen skal ske i samarbejde med vedkommende ægyptiske myndigheder.

Sammenslutningen har altså — hvis jeg må sige det således — skiftet karakter; den har nu det formål at varetage ordningen af praktiske spørgsmål og fremme en principiel løsning ad forhandlingsvejen. Den

skal, hedder det, med skyldig hensyntagen til Ægyptens rettigheder lette ethvert skridt, der kan føre til en endelig eller midlertidig løsning af Suezkanalspørgsmålet. Den skal fremme gennemsejlingen af kanalen for fartøjer, der ønsker at benytte sig af dens bistand, i samarbejde med vedkommende ægyptiske myndigheder. Den skal overveje og give beretning til medlemmerne om enhver betydningsfuld udvikling omkring kanalen. Den skal overveje andre forsyningsmuligheder for det tilfælde, at trafikken gennem kanalen skulle blive mindsket eller helt ophøre. Endelig skal den lette udførelsen af en hvilken som helst midlertidig løsning af Suezproblemet, som måtte blive vedtaget af De Forenede Nationer.

Den organisation, der nu skal oprettes, er åben for tiltrædelse ikke blot for de på den 2. Londonkonference repræsenterede lande, men også for andre lande, og selv skibe fra lande, der ikke ønsker at tiltræde organisationen, kan opnå dens bistand. I London lagde den danske delegation vægt på, at organisationen således blev åben for tiltrædelse også af stater, der ikke var repræsenteret på konferencen. I det oprindelige udkast fandtes der visse særlige regler for, hvilke lande — udover de i konferencen deltagende lande — der kunne tiltræde, men disse regler udgik i den endelige affattelse og blev erstattet med en passus om, at sammenslutningen selv skulle fastlægge visse kriterier for yderligere medlemskab.

Det, der her er tale om, er således et organ til samarbejde i en vanskelig situation og indebærer ikke nogen trusel imod nogen. Sammenslutningen vil kunne bidrage til at bevare det sammenhold, der er skabt mellem de 18 magter, som var repræsenteret på Londonkonferencen, og den vil kunne tjene som en værdifuld hjælp i bestræbelserne for at tilvejebringe en midlertidig eller en mere varig løsning af problemet under De Forenede Nationer. Hertil kommer, at sammenslutningen, hvis der skulle vise sig vanskeligheder ved passagen gennem kanalen, vil kunne få stor betydning som et samarbejdsorgan f. eks. ved at opstille prioritetslister for passagen gennem kanalen, ved at stille lodser til rådighed i forståelse med de ægyptiske kanalmyndigheder eller ved at udar-

[Stats- og udenrigsministeren.]

bejde praktiske forslag for alternative forsyninger eller forsyningsruter.

Jeg har allerede sagt, at sammenslutningens opgaver med hensyn til bistand ved passagen af kanalen kun vil lade sig løse i samarbejde med de ægyptiske myndigheder, og i denne forbindelse bør jeg måske specielt pege på deklarationens bestemmelse i afsnit II, punkt 4, om, at sammenslutningen kan modtage, indehave og disponere over indtægter. Det blev på konferencen fra alle sider gjort klart, at ingen medlemsstat ved at tiltræde organisationen påtager sig nogen som helst forpligtelse for sig selv eller for noget rederi eller noget skib til at betale kanalafgifter til denne sammenslutning. Ethvert land er her frit stillet. En dansk tilslutning til brugersammenslutningen ændrer ikke betalingsforholdene for de danske redere.

Under hele denne sags udvikling har regeringen holdt sig i kontakt med den danske skibsfart. Både under den 1. og den 2. Londonkonference var repræsentanter for de danske redere med i delegationen som særligt skibsfartssagkyndige.

Fra redernes side har den danske regering modtaget det råd, at Danmark bør slutte sig til brugersammenslutningen. Dette råd er givet under den udtalte forudsætning, at der ikke fra den danske regerings side vil kunne gives ordre til danske skibe om, at de skal benytte den ene eller den anden rute, samt at det er valgfrit, hvorledes betalingen for eventuel passage vil blive foretaget.

Endnu foreligger der ikke endelig klarhed om, hvor mange lande der vil tiltræde sammenslutningen. USA har allerede gjort det, Italien ligeså; om Storbritanniens og Frankrigs holdning kan der heller ikke herske tvivl. Norge vil sikkert slutte sig til. Om Sveriges endelige holdning foreligger endnu ikke oplysning. I det hele tror jeg, at af de 18 lande, der var repræsenteret i London, vil det store flertal slutte sig til. Mest tvivl er der vel om Pakistans stilling. Hvilken holdning udenforstående lande som Indien og Sovjetunionen vil indtage, er endnu et åbent spørgsmål, og om Ægyptens reaktion overfor den nye organisation er der heller ikke fremkommet nogen tilkendegivelse.

Må jeg slutte denne redegørelse med

endnu en gang at betone værdien af det samarbejde, der er etableret gennem de to Londonkonferencer, understrege den overordentlig store vægt, som vi alle må tillægge det, at Suezkanalspørgsmålet løses ved fredelige midler, og fremhæve, at det også for Danmark er af den allerstørste betydning, at Suezkanalproblemet løses med skyldig hensyntagen både til brugernationernes og til Ægyptens interesser.

Således som forslaget til oprettelsen af sammenslutningen af brugere af Suezkanalen nu er udformet, findes der intet deri, som er i modstrid med de synspunkter, som den danske regering må lægge til grund ved bedømmelsen af denne sag, og det indeholder mulighed for, at sammenslutningen kan udvikle sig til et værdifuldt organ for internationalt samarbejde i dette vanskelige og betydningsfulde spørgsmål, der i givet fald også for Danmark kan berøre store forsyningsmæssige og valutariske interesser. Sagens forelæggelse for FN gør det ikke mindre rimeligt at tiltræde sammenslutningen. Tværtimod skønner jeg, at den britisk-franske henvendelse til sikkerhedsrådet gør en tiltrædelse af organisationen mere ønskelig.

Under disse omstændigheder er det regeringens opfattelse, at Danmark bør tiltræde den foreslåede brugersammenslutning.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 16.

Mødet udsat kl. 15⁵.

Mødet genoptaget kl. 16.

Forhandlingen genoptoges.

Ordføreren for forespørgerne (Alsing Andersen): Først vil jeg gerne have lov til at takke den højtærede stats- og udenrigsminister for den udførlige redegørelse, som han just har givet det høje ting og dermed

[Alsing Andersen.]

den danske offentlighed. Jeg finder, at denne redegørelse omfattede alt væsentligt, som kan siges om denne sags udvikling, og at den indeholder et fortræffeligt materiale til bedømmelse af situationen, når vi skal drøfte spørgsmålet her i tinget, og iøvrigt når sagen skal drøftes i den danske offentlighed. Jeg finder det også rimeligt at udtale en tak til den højtærede minister for den personlige indsats, han har øvet, bl. a. i samarbejde med Sveriges og Norges udenrigsministre, under de to Londonkonferencer.

Den socialdemokratiske gruppe har hele tiden været af den opfattelse, at den opståede krise omkring Suezkanalen må løses uden anvendelse af magt, altså ad den fredelige forhandlings vej. Dette betyder ingenlunde, at vi godkender den drastiske fremgangsmåde, som præsident Nasser anvendte, da han uden at rejse noget krav, uden at give anledning til nogen forhandling, ganske ensidigt gik til at nationalisere Suezkanalselskabet, til trods for at dette selskab havde lovmæssig koncession på at klare trafikken og drive kanalen i endnu 12 år, og skønt kanalen derefter automatisk ville være blevet den ægyptiske stats ejendom. Vi er ikke talsmænd for aktionærerne i Suezkanalselskabet. Vi vil heller ikke på juridisk grundlag argumentere mod selve nationaliseringen; denne side af sagen må i givet fald blive et retsligt spørgsmål mellem Suezkanalselskabet og den ægyptiske regering. Jeg finder dog anledning til i denne forbindelse at sige, at det principielle spørgsmål om et lands ret til at nationalisere foretagender, hvori der er investeret fremmed kapital, er blevet grundigt drøftet i De Forenede Nationers økonomiske komité, bl. a. under generalforsamlingen i 1952. På baggrund af disse forhandlinger, hvor meget afvigende opfattelser kom til orde, har jeg vist lov til at sige, at det kan anses for tvivlsomt, om den internationale domstol ville underkende selve nationaliseringshandlingen, dersom den skulle blive indanket for denne domstol. Der er imidlertid i denne forbindelse også grund til at fremhæve en anden side af dette problem. En række teknisk underudviklede lande har under disse forhandlinger i De Forenede Nationer vist meget stor interesse for at

få investeret udenlandsk kapital til fremme af deres lands industrielle udvikling, men det siger sig selv, at sådanne ønskers opfyldelse må blive vanskeliggjort, dersom den private kapital, som man har bud efter, løber risiko for pludselige ensidige nationaliseringsaktioner uden hensyn til bestående aftaler eller konventioner.

Vi for vort vedkommende ville for sagens skyld have ønsket, at den var blevet aktualiseret på en mindre dramatisk måde og mere i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt, således at der fra begyndelsen havde været givet plads for en rolig forhandling på et bredt grundlag om den fremtidige ordning af Suezkanalen. Dette ønske er efter vor mening så meget mere berettiget, som alle parter i denne sag er medlemmer af De Forenede Nationer. Ydermere må det være vor ret at tilføje, at spørgsmålet om, hvorledes sejladsen gennem Suezkanalen skal organiseres og sikres, hverken er et rent ægyptisk spørgsmål eller et spørgsmål alene mellem Ægypten og underskriverne på konventionen af 1888. Der er her tale om et spørgsmål af almindelig international interesse og af betydning for alle lande både i øst og i vest, ikke mindst for de mange søfarende nationer, der benytter kanalen og har benyttet den i henved 100 år.

Også Danmarks interesser er iøjnefaldende for enhver, således som den højtærede stats- og udenrigsminister har påpeget det. Her er imidlertid ikke alene spørgsmål om dansk skibsfarts interesser i egentlig forstand. Trafikken gennem Suezkanalen er også af stor betydning for den danske befolkning som helhed, for selve det danske samfund. Hvis nemlig situationen skulle udvikle sig således, at danske skibe for kortere eller længere tid ville fortrække eller af omstændighederne blive tvunget til at gå syd om Afrika, og dersom det i denne forbindelse skulle blive nødvendigt for en tid på grund af mangel på tankskibstonnage at hente væsentlige dele af vore olieforsyninger fra den vestlige halvkugle, da ville en sådan situation uvilkårligt få en uheldig indflydelse på det danske samfunds forsyninger, på prisforholdene, på valutaproblemet, på erhvervslivet og på beskæftigelsen. Et spørgsmål, der har denne betydning både for samhan-

[Alsing Andersen.]

delen og for samarbejdet mellem alle nationer, kan efter vor mening kun løses på en for alle parter — jeg fremhæver for alle parter — betryggende måde gennem en fredelig, saglig forhandling, hvor der tages mere hensyn til nødvendigheden af at nå frem til en gensidigt tilfredsstillende ordning end til parternes nationale prestige.

Ud fra disse synspunkter kunne den socialdemokratiske gruppe i sin tid give fuld tilslutning til det standpunkt, som regeringen formulerede overfor det udenrigspolitiske nævn forud for den 1. Londonkonference i august måned, og hvorefter Danmark erklærede sig villig til at deltage i drøftelserne med andre interesserede lande i tillid til, at spørgsmålet ville kunne løses ad den fredelige forhandlings vej. Desværre førte denne konference som bekendt ikke til enighed om det forhandlingsgrundlag, der dog fik tilslutning fra 18 af de 22 deltagende lande. Jeg mener imidlertid, at det er af betydning at notere, at mindretallet bl. a. gennem udtalelser fra Sovjetunionen og Indien ligesom flertallet fremhævede deres interesse i, at den frie sejlads i kanalen blev sikret gennem en eller anden form for internationalt samarbejde med Ægypten.

Vi bedømmer nu situationen således, at det gamle Suezkanalselskab må være ude af billedet, hvad kanalens fremtidige drift angår. Vi tilslutter os regeringens erklæring om, at den fremtidige ordning ikke alene må bygge på hensynet til den internationale skibsfarts interesser, men også på hensynet til Ægyptens legitime interesser. Der kan for os ikke være nogen tvivl om, at den fremtidige ordning må hvile på et samarbejde med Ægypten, forstået således, som det bl. a. er udtrykt af USAs udenrigsminister, hr. Foster Dulles, at enhver ordning må respektere Ægyptens legitime suveræne rettigheder, og at Ægypten må have et rimeligt økonomisk udbytte af kanalen.

Hvad den fremtidige sikring af den frie sejlads for alle nationer angår, har præsident Nasser erklæret, at Ægypten ville påtage sig at garantere denne frihed. Denne erklæring ville efter min mening have vundet i værdi, dersom ordene var blevet fulgt af handling, således at den blokade imod skibe til eller fra Israel, som den ægyptiske rege-

ring i de senere år, også før kanalens nationalisering, har gennemført og opretholdt endda på trods af vedtagelser i De Forenede Nationers sikkerhedsråd, var blevet bragt til ophør som en naturlig følge af den afgivne erklæring. Alle skibe må efter vor mening fremtidig frit kunne sejle gennem kanalen, således som det er bestemt i den stadig gældende konvention af 1888, der netop fastslår, at blokade ikke må finde sted.

Det aktuelle spørgsmål, som folkettinget skal tage stilling til efter den højtærede stats- og udenrigsministers redegørelse, er, hvorvidt folkettinget skal anbefale Danmarks tilslutning til det forbund af Suezkanalens brugere, som den sidste Londonkonference har vedtaget retningslinier for. Efter at det ikke lykkedes 5 mands udvalget fra den 1. Londonkonference at komme i virkelig forhandling med den ægyptiske regering om kanalens fremtidige drift, er det den socialdemokratiske gruppes opfattelse, at det er en naturlig ting, at kanalens brugere gennem et fællesorgan søger at holde kontakt med hverandre og bistå hverandre med varetagelsen af de rettigheder, som disse lande har i henhold til konventionen af 1888. I de forelagte formlsparagraffer er det udtrykkeligt fremhævet, at det skal være brugerforbundets opgave at søge samarbejde med vedkommende ægyptiske myndigheder i dette øjemed. Som allerede fremhævet af stats- og udenrigsministeren udtaler konferencen sin overbevisning om, at de retningslinier, man er enedes om, ville være vel egnede, når man ved fredelige midler søgte at hidføre en løsning i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt. Det er vor opfattelse, at det foreliggende grundlag giver et begrundet håb om, at brugerforbundet kan komme i det ønskede samarbejde med kanalens nuværende myndigheder om en praktisk løsning af de bestående problemer, og det er med tilfredshed, vi har konstateret, at de vedtagne retningslinier drager De Forenede Nationer ind i billedet, således som den højtærede stats- og udenrigsminister og Sveriges og Norges udenrigsministre allerede har udtrykt ønske om ved den 1. Londonkonferencens begyndelse.

Efter at England og Frankrig nu har taget det næste skridt på forhandlingsvejen ved at indbringe sagen for De Forenede

[Alsing Andersen.]

Nationers sikkerhedsråd, er spørgsmålets behandling trådt ind i en ny fase. Hvilken gang sagen vil få i sikkerhedsrådet, vil det ikke være muligt for nogen at udtale sig bestemt om i dette øjeblik. Så meget kan man dog sige, at det med den forretningsorden og med de afstemningsregler, der gælder for sikkerhedsrådet, ikke vil være muligt at gennemføre nogen vedtagelse, der er præget af ensidige synspunkter. For at nå et resultat må man komme hinanden i møde. Der er derfor nu ved Englands og Frankrigs initiativ skabt et nyt grundlag for virkelige forhandlinger om sagens realitet.

Inden jeg slutter, vil jeg på mit partis vegne tilføje, at vi ingenlunde savner forståelse for de meget store økonomiske opgaver, som både den ægyptiske regering og regeringerne i mange andre lande i forskellige dele af verden må søge at løse for at højne livsvilkårene for deres befolkninger. Vi mener også, vi har lov til i al stilfærdighed at pege på den aktive indsats, som Danmark har øvet for disse spørgsmåls løsning gennem internationalt samarbejde i De Forenede Nationer. Det er imidlertid en fast overbevisning, at løsningen af disse vældige økonomiske og tekniske problemer i de pågældende lande ikke kan fremmes i en verden, der præges af gensidig mistillid, for ikke at sige fjendtlighed. Disse opgavers løsning forudsætter ubetinget et internationalt samarbejde først og fremmest gennem De Forenede Nationer, og et sådant samarbejde kan kun tilvejebringes og kan kun give resultater, dersom der hersker ro og gensidig tillid ikke alene på det politiske område, men først og fremmest på det finansielle og det økonomiske område her i verden. Derfor må det oprigtigt håbes, at alle parter nu med god vilje benytter sig af den mulighed, der er givet til under De Forenede Nationers ledelse at nå frem til en holdbar løsning af både de politiske og de økonomiske problemer, der knytter sig til Suezkanalen.

Ingen kan vide, hvilken form for forhandlinger man vil finde frem til under de forestående drøftelser i De Forenede Nationer. Danmark må imidlertid som en søfarende nation, der i så høj grad benytter Suezkanalen til sin handel og sine forsyninger, være interesseret i sammen med andre

søfarende nationer at varetage brugernes interesser på bedst mulig måde. Således som brugerforbundets formål nu er formuleret i de foreliggende dokumenter og kommenteret af den højtærede stats- og udenrigsminister, der fremhævede, at der her var tale om et samarbejdsorgan, der ikke betyder nogen trusel mod nogen, finder mit parti det rigtigt, at folketinget tager positiv stilling til den foreslåede organisation af Suezkanalens brugere.

Inden jeg forlader talerstolen, er det min opgave at meddele, at de fem partier, der har taget initiativet til denne forespørgselsdebat, er blevet enige om at søge forhandlingen afsluttet med vedtagelse af et forslag om overgang til næste sag på dagsordenen. Jeg skal derfor tillade mig på de pågældende ordføreres vegne — det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens, det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejres), det ærede medlem hr. Viggo Starckes — og på egne vegne at fremsætte følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget tager stats- og udenrigsministerens redegørelse til efterretning og godkender, at Danmark tiltræder den på den 2. Londonkonference om Suezkanalspørgsmålet udarbejdede deklARATION om oprettelse af en sammenslutning af brugere af Suezkanalen, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Thorkil Kristensen: Også jeg takker den højtærede stats- og udenrigsminister for den udførlige og grundige redegørelse, som er givet tinget for udviklingen og den nuværende stilling i den betydningsfulde sag, vi drøfter.

Udgangspunktet var den pludselige og uvarslede erklæring fra Ægyptens præsident om nationalisering af Suezkanalen. Jeg skal ikke her optage nogen diskussion om den juridiske karakter af denne handling. Det fremgår af den højtærede stats- og udenrigsministers redegørelse, at efter svensk og dansk juridisk vurdering må man nær-

[Thorkil Kristensen.]

mest antage, at handlingen ikke i og for sig er af folkeretsstridig karakter, forudsat at der betales fuld erstatning til aktionærerne, således som den ægyptiske regering har bebudet.

Derimod er der, som også den svenske udenrigsminister sagde i London, ikke nogen tvivl om, at nationaliseringen er et brud på koncessionen, idet denne løber til 1968 og derfor ikke kan bringes til ophør på et tidligere tidspunkt uden efter forhandling og overenskomst med det pågældende selskab.

Selvom den foretagne handling derfor kun er et retsbrud i egentlig privatretlig forstand, er det alligevel en handling med internationale perspektiver, idet denne kanal jo nok ejedes af et selskab, men den var af meget stor betydning for en lang række lande, hvorfor den også var undergivet en konvention af 1888, og der er grund til at understrege, at denne konvention ikke var tidsbegrænset, sådan som det gamle kanalselskabs koncession var det. Derfor må denne handling fra den ægyptiske regerings side skabe utryghed omkring kanalen. Uanset hvad man måtte mene om den folkeretlige karakter af det, der har fundet sted, er det egnet til at skabe mindre tillid til sikkerheden for den frie og uhindrede færdsel gennem kanalen i krig og fred. Det er jo det, der er baggrunden for den situation, der foreligger. Den ægyptiske regering har erklæret, at den agter fortsat at sikre sejladsens frihed, men alligevel efterlader det foretagne indgreb naturligvis en følelse af, at stillingen omkring kanalen er mindre sikker, end den før har været, og mindre sikker, end den efter kanalens hele internationale betydning burde være.

Det er derfor naturligt, at de lande, som har særlig interesse i trafikken gennem denne kanal, har drøftet stillingen, og det er det, der er foregået ved de to konferencer i London. Efter at det negative resultat af den på den første Londonkonference nedsatte 5 mands komités besøg i Kairo var blevet bekendt, måtte man sige, at indtrykket af utrygheden omkring kanalen var blevet bekræftet.

Der skete så det, at den engelske premierminister i underhuset bebudede oprettelse af en organisation til varetagelse af brugernes

interesser. Det var i det første øjeblik, da den engelske premierministers udtalelser blev bekendt, ret uklart for omverdenen, hvordan karakteren af denne sammenslutning egentlig skulle være, og jeg deler den betænkelighed, den højtærede stats- og udenrigsminister har givet udtryk for med hensyn til organisationen i den form, man måtte antage den ville få efter denne første bebudelse. Det er derfor naturligt, at der opstod betænkelighed i adskillige lande, og det var baggrunden for de forhandlinger, som har fundet sted på den 2. konference i London.

Det må erkendes, at ved denne 2. konference er der skabt noget større klarhed, end man før har haft om hensigterne med den nye organisation og også om de funktioner, som det er tanken at den skal udøve, selvom fuld klarhed ikke kan siges at være opnået, men det skal jeg senere vende tilbage til. Særlig må det understreges, at efter den 2. Londonkonference er den påtænkte organisations funktioner blevet mere snævert afgrænset, og det er mere klart — stærkere end tidligere — understreget, at man vil søge samarbejde med de ægyptiske myndigheder og hellere påtage sig økonomiske ofre end risikere, at det opståede spørgsmål skal udløse en egentlig strid — jeg tænker naturligvis derved på, at det har været antydnet, at man, hvis man ikke kan få skibene gennem kanalen ved samarbejde med de ægyptiske myndigheder, hellere vil sende dem en anden vej end at opnå en strid som følge af en ægyptisk nægtelse.

Ser vi nu på den deklaration, som ligger på tingets bord, vil jeg først udtale tilfredshed med, at den er omdelt, således at tingets medlemmer i den pause, der har været siden den højtærede stats- og udenrigsministers redegørelse, har kunnet gøre sig bekendt med det dokument, som er det reelle grundlag for vor debat.

Jeg vil dernæst sige, at selvom der er opnået forbedringer som følge af den sidste konferences forhandlinger, må man stadig erkende, at det ikke af erklæringen fuldstændigt kan ses, hvilke funktioner den pågældende organisation vil kunne komme til at udøve; men det må vel også i sandhedens interesse erkendes, at det kan være vanskeligt at give en udtømmende beskrivelse af dette, da man jo ikke kan forudse,

[Thorkil Kristensen.]

hvilke situationer der kan komme til at opstå i den kommende tid. Vi må derfor sikkert affinde os med, at der indtil videre vil være visse punkter, hvor man kunne ønske større klarhed.

Der er opnået betydelige forbedringer i London, og vi fra vor side lægger navnlig vægt på 3 punkter, hvor organisationens funktioner er nærmere og snævrere afgrænset, end man kunne vente efter de første meddelelser. Jeg tænker i denne forbindelse særlig på artikel II, punkterne 2 og 4. I artikel II, punkt 2, er der fremhævet to omstændigheder, som er af betydning for vurdering af det, der påtænkes. Det hedder her for det første, at man skal fremme den sikre sejlads for fartøjer, der tilhører en medlemsstat, og som ønsker at benytte sig af SCUAs bistand. Dette må nemlig betyde, at det er en frivillig sag, om fartøjer, tilhørende medlemslandene, vil benytte sig af denne organisations bistand eller de vil gå gennem kanalen på sædvanlig vis, sådan som de har gjort det hidtil. Det er værdt at understrege, at der på denne måde ikke pålægges de enkelte medlemslande nogen tvang til at diktere deres skibs fart en anden fremgangsmåde end den hidtil benyttede ved gennemsejling af kanalen.

Det andet punkt, jeg vil understrege, er, at i samme afsnit af deklARATIONEN hedder det, at man skal søge samarbejde med vedkommende ægyptiske myndigheder med henblik på gennemsejling. Det var det, jeg refererede til før, da jeg sagde, at man kun ønsker at opnå, hvad man kan opnå i samarbejde med de ægyptiske myndigheder, og, hvis et tilfredsstillende samarbejde ikke kan opnås, da hellere vil prøve andre muligheder end at lægge op til direkte strid. Dette er naturligvis en betryggelse for dem, der kunne være betænkelige ved de første meddelelser.

Der er et tredje punkt, vi fra vor side i denne forbindelse lægger nogen vægt på; det er artikel II, punkt 4, hvor der tales om afgifter, som kan modtages af organi-

sationen. Dér hedder det, at det drejer sig om „afgifter og andre beløb, som nogen bruger af kanalen måtte indbetale til SCUA. . . .“. Dette må jo, i analogi med det foregående, betyde, at det er en frivillig sag, om skibe fra medlemsstaterne vil indbetale afgifter til den nye organisation eller vil betale dem på de måder og på de steder, de hidtil har betalt dem. Også på dette punkt står det altså medlemsstaterne frit for, om der skal foretages nogen ændring i betalingsmetoderne — ligesom ved gennemsejlingsmetoderne. Det gør det naturligvis lettere at acceptere den formulering, som her er foreslået.

Der må også lægges vægt på, at den påtænkte organisation skal være åben for tiltrædelse af andre stater end dem, der oprindeligt har været med til at oprette den. Det er altså ikke tanken, at den skal afgrænses til at omfatte en bestemt politisk defineret gruppe af lande. Det er naturligvis i en urolig verden også et betryggende moment.

Siden det blev bekendt, at Londonkonferencen var nået frem til denne deklARATION, har vi nu fået meddelelse om, at Englands og Frankrigs regeringer agter at forelægge sagen for De Forenede Nationer. Man må være tilfreds med, at sagen kommer til drøftelse i De Forenede Nationer, hvor det er naturligt, at den slags sager drøftes, sådan som det også er gjort gældende fra dansk side. Det kan ikke nægtes, at det havde set bedre ud, om beslutningen om at gå til De Forenede Nationer var blevet truffet på Londonkonferencen i fællesskab mellem de 18 lande, som var repræsenteret dér. Jeg vil i den forbindelse med den højtæredede formands tilladelse gerne citere et afsnit af den erklæring — på engelsk „statement“ — som blev fremsat på den 2. Londonkonference. Det drejer sig om punkt 6, 2. punktum, hvor der står:

„De atten regeringer vil fortsat rådføre sig med hverandre for at opretholde en fælles indstilling til de problemer, som Suezspørgsmålet i fremtiden måtte rejse“.

[Thorvil Kristensen.]

I konsekvens heraf havde det vel været naturligt, om beslutningen om at gå til De Forenede Nationer var truffet af de 18 lande i fællesskab, så meget mere som de har været sammen indtil for få dage siden. Det er nu ikke sket. Man må håbe, at det pågældende punkt i Londonerklæringen i fremtiden bliver efterlevet i højere grad.

Når dette er sagt, skal det naturligvis tilføjes, at vi med tilfredshed må se på, at FN kommer til at drøfte denne sag. Hvad der vil komme ud af sikkerhedsrådets drøftelse, kan vi jo ikke vide. Vi kan vel håbe, den vil bidrage til, at sagen i alle sine faser bliver klart belyst for hele verden. Vi kan måske også håbe — det er i hvert fald ønskeligt — at FNs forhandlinger kan resultere i en større sikkerhed for alle lande end den, der føles i øjeblikket. Vi ved naturligvis ikke, hvornår FNs drøftelser kan være afsluttet. Vi ved heller ikke, hvilke resultater de kan føre til; derfor forstår jeg, at arbejdet med at finde en arbejdsform, anvendelig for brugnationerne, går videre, og at bestræbelserne for at udforme den påtænkte organisation altså bliver fortsat. Udfra den betragtning skal jeg på venstres vegne anbefale at stemme for det fremsatte forslag om overgang til næste sag på dagsordenen.

Ole Bjørn Kraft: Det var jo en meget udførlig redegørelse, den højtærede stats- og udenrigsminister gav tinget. Jeg tror, vi har grund til at være taknemlige for, at dette arbejde er blevet gjort. Det var jo en hel lille hvidbog, der her blev lagt på tingets bord til underretning for medlemmerne om den udvikling, der har fundet sted. Den fritager jo også ordførerne for partierne fra at gå meget i detaljer med hensyn til selve skildringen af, hvad der er foregået, og hvad brugerorganisationen drejer sig om. Stats- og udenrigsministerens redegørelse er i den henseende fuldtud tilfredsstillende, og jeg skal straks på det konservative folkepartis vegne sige, at vi er enige i regeringens indstilling om at tiltræde den nye brugerorganisation; vi er tilfredse med, at det endte med, vi sagde ja til denne organisation.

Jeg kan efter de udtalelser, der allerede er fremsat af ordførerne for socialdemokratiet og venstre undlade at gå i detaljer med

hensyn til enkeltheder i deklARATIONEN, men vil dog gerne fremsætte nogle mere principielle betragtninger om den udvikling, vi er inde i. Det har naturligvis ikke på nogen måde været muligt at nære sympati for præsident Nassers fremgangsmåde, da han egenmægtigt og uden forsøg på forhandling nationaliserede Suezkanalselskabet. Denne handling minder os altfor meget om andre diktatorers selvrådighed. Selvom det måske er rigtigt — jeg har dog lidt vanskeligt ved at forstå det — at præsident Nassers beslutning om at nationalisere kanalselskabet ikke kan dømmes folkeretligt, skønt kanalselskabet dog er en konsekvens af selve konventionen, så kan dog selve handlingen, som har skabt usikkerhed, utryghed og vanskeligheder for skibsfart og handel i hele verden, naturligvis kun fordømmes. Jeg vil dog samtidig advare imod at overdrive sammenligningen med tidligere diktatorer i det 20. århundrede: Hitler, Mussolini og Stalin, thi deres hensigt var at undertrykke frie, små nationer, og noget sådant foreligger jo ikke i dette tilfælde. Vi ved ikke, om Ægyptens præsident har hensigter, der går ud over det, han allerede har gjort; det har vi ikke nogen mulighed for at tage stilling til, det har ikke manifesteret sig. Det er værd at understrege, at trafikken gennem kanalen synes at gå uhindret.

Jeg siger dette, fordi jeg mener, det er af den største betydning for Vesten, at det har et klart standpunkt at stå på og viser en international uangribelig fremgangsmåde. På de to Londonkonferencer har der ikke været gjort forsøg på at gøre selve nationaliseringen til et internationalt hovedspørgsmål. Det, der er og må være hovedspørgsmålet — som det også er blevet det — er kanalens frihed, målet en løsning, der sikrer, at kanalen ikke alene er undergivet en enkelt stats kontrol, at den ikke kan blive gjort til led i en national politik ved, at den kan åbnes og lukkes efter behag. Fremgangsmåden, der anvendes for at nå dette mål, som har meget vid tilslutning over hele verden, er også af vigtighed.

Vesten må ikke handle mod sine internationale forpligtelser. Den må ikke i samme åndedræt, som man anklager en stat og dens leder for at have brudt internationale forpligtelser, selv undlade nøje at følge de internationale forpligtelser, vi har påtaget

[Ole Bjørn Kraft.]

os. Og så længe der er en mulighed for en fredelig løsning og der ikke finder overgreb sted mod kanalens frihed, er det forhandlingens vej, man må gå, og der er stadig god grund til at tro, at forhandlingens vej også vil føre til et tilfredsstillende resultat.

Det, vi drøfter i dag, er jo Danmarks holdning til forslaget, som jeg allerede har udtalt mig om, de beslutninger, regeringen har truffet, og endelig spørgsmålet om, hvordan det skal gå i fremtiden. De demokratiske partier har haft en mulighed for at følge hele denne udvikling, og selvom der måske på et vist tidspunkt har været en vis nuance i holdningen, har vi givet tilslutning til den højttærede stats- og udenrigsminister og har kun grund til at være tilfredse med det forløb, som den danske politik under hans ledelse her har fået.

Jeg behøver ikke at gøre flere bemærkninger om denne side af sagen, men jeg vil gerne i den tid, der er til min rådighed, fremsætte nogle principielle synspunkter om hele stillingen. Situationen omkring Suezkanalen må nemlig efter min mening — og det erkender sikkert også andre — ses i perspektivet af den udvikling, der har fundet sted siden konventionen af 1888, en udvikling, som stadig fortsætter, som på ingen måde er afsluttet.

Vi ser det måske allerklarest, hvis vi et øjeblik tænker på, hvem der har underskrevet konventionen af 1888. Det har Hendes Majestæt Dronningen af England og Irland, Kejserinde af Indien. Det har Hans Majestæt Kejseren af Tyskland, Konge af Preussen. Det har Hans Majestæt Kejseren af Østrig, Konge af Bøhmen, apostolisk Konge af Ungarn. Det har sultanen af Tyrkiet på Ægyptens vegne. Det er hele det 19. århundrede, som her dukker op for vort blik. Det er en verden, der ikke er mere. Det bør indgå i billedet. Det kan naturligvis og må naturligvis ikke på nogen måde medføre, at en international konvention fra den tid ikke skal respekteres. Det forringer ikke på nogen måde værdien af denne konvention, men når jeg har draget dette lille billede frem, er det, fordi det er vigtigt at forstå, at der er sket så meget i verden, siden denne konvention kom til, at det er rimeligt at søge en løsning af de vanskeligheder, der er opstået ved præsident

Nassers egenmægtige handling, på grundlag af tilstanden i verden i dag.

Vi vil nemlig begå en meget grov fejl og en meget farlig ting, hvis vi undlader at drage dette med ind i billedet. Det afgørende træk i dag er, at vi står ved afslutningen af kolonitiden, at uafhængighedsbevægelserne i Asien og Afrika går deres gang, at vi hverken har moralsk ret eller længere militær magt til at hindre denne udvikling, og vi bør ikke gøre det. Man må også tage med i betragtning, at det ikke mere er europæiske stormagter, der ensidigt kan træffe nogen beslutning i de internationale sager, men at der bagved alle disse beslutninger er andre magter, og at man stedse må have for øje, hvilke næste skridt, hvilken næste udvikling der ville komme, hvis der f. eks. opstod en krig i Det mellemste Østen.

Vi skal altså huske, at vi lever i det 20. århundrede, og at de metoder, der blev anvendt og kunne anvendes i det 19. århundrede, er håbløst uvirkelige i dag. Skulle det virkelig ikke være muligt at vinde forståelse alle steder for den tankegang, at målet for den vestlige verden og for den europæiske politik i dag må være at vinde venner, at samarbejde med de nationer, vi tidligere dominerede, i stedet for at gøre dem til vore fjender? Jeg er overbevist om, at det vil være muligt at vinde disse nationer både som venner og også vinde dem for et samfundssyn, der bygger på frihed; men forudsætningen er, at vi forstår deres ønske, ja, deres krav om ligestilling, om at blive betragtet som ligestillede nationer og folk. Derfor må vi finde et nyt forhold til dem, og det har vi haft vanskeligt ved i Europas lande.

Jeg kan ikke lade være med at sige, at hvis vi et øjeblik ser væk fra det politiske og ser på de følelser og stemninger, som gennemstrømmer folkene, og som, når det kommer til stykket, så ofte er afgørende for hele udviklingen, kan man ikke lade være med at tænke på, hvorledes disse folks skæbne har været hele det 19. århundrede igennem. Vi skal også huske på, at vi her i Europa må ned på jorden igen. Vi har domineret verden så længe, og vi har ofte gjort det således, at det har været til gavn, men også ofte således, at det har været til skade. Vi må vænne os til, at vor stærke magtstilling ikke længere eksisterer. Det er en

[Ole Bjørn Kraft.]

smertelig og vanskelig proces for ethvert folk og enhver stat at gå ned ad trappestigen. Det kan vi her i landet tale med om. Det tog os et helt århundrede, før vi vændede os til, at Danmark ikke længere var en magt, men et land. De andre stater i Europa, som må gå samme vej, må forstå, at det er gennem sammenholdet og samarbejdet i den vestlige verden, vor fremtidige gerning skal gøres og vor storhed bestå. Det betyder ikke på nogen måde — det vil jeg gerne understrege — at vi skal give afkald på velbegrundede rettigheder; det er der ingen grund til — vi har også magt til at hindre det — eller opgive at forsvare os imod ensidige krænkelse, der angriber vore vitale interesser. Men det har noget at sige om den måde, vi bør behandle problemerne på, og det mål, vi sætter for vor politik på lang sigt, og det afgør i allerhøjeste grad de muligheder, som kan anvendes overfor de konflikter, der uundgåeligt vil eller må opstå under den nye udvikling, verden er undergivet.

Nu den konflikt, vi i dag taler om, er et resultat af denne udvikling; den står midt i tiden, og vi vil få andre ting af samme karakter med den omformning, som er i færd med at foregå i verden. Derfor kan Suezkonflikten ikke begrænses til spørgsmålet om nationalisering af kanalselskabet. Konflikten berører forholdet til hele den arabiske verden, berører spørgsmålet om, hvorledes denne store arabiske verden på vel 200 millioner mennesker vil stille sig til Europa i fremtiden, om, hvorvidt den vil have tillid til Vestens vilje til et samarbejde, der bygger på andet end Vestens magt-overlegenhed — denne magt-overlegenhed kan vel være nok så tvivlsom, da der jo er andre kræfter i virksomhed.

Den frie sejlads gennem Suezkanalen er af den største betydning for alle søfarende nationer. Der kan ikke herske tvivl om, at en anfægtelse af den frie gennemsejlingsret fra ægyptisk side øjeblikkelig vil ændre hele den situation, vi befinder os i — det vil f. eks. også et angreb på Israel. Det er klart, at i det øjeblik en sådan handling fandt sted, måtte andre synspunkter anlægges, men der foreligger ikke en sådan situation. Vesten er jo ikke på nogen måde alene om — og det er vor styrke i denne

situation — at betragte gennemsejlingsfrihed som en ting af afgørende betydning; det er den sandelig også for de arabiske lande, der skal afsætte deres olieproduktion. Det er den først og sidst for Indien, hvis hele, meget afgørende 5 års plan står i fare for at lide skibbrud, hvis kanalen lukkes. Derfor ser man også, at Indien er begyndt at udøve en mæglende og pacificerende indflydelse. Et udtryk herfor var det, da en mand, der på ingen måde er ven af England, i en ledende artikel i „Hindustan Times“ forleden skrev: vort hjerte er med Nasser, men vor hjerne er med England. Derfor har vi lov til at formode, at en verdensopinion er ved at danne sig, som vil prøve at finde en løsning, der kan skabe den ønskede sikkerhed for fremtidig brug af kanalen. Derfor er det så vigtigt, at Vesten ikke slår dette over ende, men at den enighed, der er tilvejebragt, ikke alene er en enighed imellem vestlige folk, men at også asiatiske og afrikanske folk er med deri.

Nu er sagen henvist til FN. Det er et internationalt spørgsmål, og det skal løses på internationalt plan. Det bør ikke løses ensidigt ved indgreb fra to eller flere vestlige magter, lige så lidt som det kan afgøres ved en ensidig deklaration fra ægyptisk side. Det er ikke en sag alene mellem England, Frankrig og Ægypten, det er ikke en sag alene imellem Europa og Ægypten. Vi skal vogte os for, at det ikke bliver en sag imellem Europa, Asien og Afrika, og jeg synes, at den udvikling, vi er kommet ind i, giver store muligheder derfor.

Det grundlag, på hvilket de 18 nationers henvendelse fandt sted, kan vi helt og fuldt tiltræde, og det havde været rimeligt, om forhandling var optaget på dette grundlag. Det må være vort håb, at præsident Nasser vil indse, at nu, da sagen befinder sig i De Forenede Nationer, er tiden kommet, da det er Ægyptens opgave at bidrage til en forhandling og en løsning.

Jeg tror ikke, det har undgået at gøre indtryk, at de fem upartiske mænd, der forhandlede med Nasser, i deres redegørelse til Londonkonferencen ensidigt kunne sige, at de hos Ægyptens præsident mødte uvilje til at besvare fornuftgrunde med fornuftgrunde, hvilket den højtærede stats- og udenrigsminister vist også citerede. Det gør stillingen stærk, men sagen er jo på ingen

[Ole Bjørn Kraft.]

måde løst ved, at den er kommet til FN; der er stadig skyer på himlen.

Der er adskilligt i sagens forløb, der ikke har været opmuntrende. Det kan næppe være udenrigsministerens opgave at sige — men jeg kan måske nok tillade mig det — at der udenfor de to pågældende stater kreds hersker en betydelig skuffelse over, at Frankrig og England har vist de andre interesserede stater og deltagere så lidet hensyn, som de faktisk har. Den oprindelige konference måtte begynde sine drøftelser på baggrund af en situation, der allerede var foregribet. De samme stater blev, efter at 5 mands kommissionen var kommet hjem, pludselig og uden varsel stillet overfor forslaget om brugerorganisationen, og næppe er konferencedeltagerne fra den 2. Londonkonference nået hjem for at forelægge sagen for deres parlamenter, før de hører, at sagen allerede er indanket for FN. De var i London i fredags; sagen blev indanket søndag aften. Det kom overraskende også for andre. Den engelske Lord Chancellor holdt en tale i lørdags, som er gengivet i „Sunday Times“. I referatet af denne tale, som er fuldstændigt i „Sunday Times“, siger Lord Chancellor, at nu er brugerorganisationen oprettet, og gennem den skal der gøres et nyt forsøg på en fredelig løsning; hvis dette mislykkes, bør sagen indankes for sikkerhedsrådet. Med andre ord, Lord Chancellor gik ud fra, at man først ville etablere brugerorganisationen, og at man ville søge på denne måde at nå et fredeligt resultat, inden man gik til FN. Men søndag aften havde den engelske regering indanket sagen. Det er måske ikke af betydning at undersøge, hvad der har været grunden dertil. Jeg vil blot have sagt, at hele denne udvikling, som vi har været vidne til, og som vi dog har lov til at tage et standpunkt til, råber på mere virkeligt sammenhold, mere virkeligt samarbejde i Vesten såvel mellem de europæiske stater som mellem dem og De Forenede Stater i Amerika — De Forenede Stater, der gennem sin udenrigsminister, synes jeg, har bidraget til at holde sammen i stedet for at splitte.

Jeg skal slutte disse mine bemærkninger med at sige, at jeg altså håber, at udviklingen vil gå på en sådan måde, at vi vil

vinde venner i stedet for at skabe fjender, at Vesten ikke vil tabe i prestigevindt ved at vise forståelse af den nye udvikling i Østen. Det vil efter min mening ikke være et tegn på svaghed at gå forhandlingens vej, som vil vinde os venner og tilslutning i Afrika og Asien. Men jeg tror også, det er rigtigt at sige, at hvis præsident Nasser mener, han kan lade hånt om en sådan vestlig politik, der skaber enighed i Vesten og med mange andre folk over hele jorden, vil han komme til at opleve, at han meget hurtigt bliver isoleret. Ægyptens præsident bør ikke være i tvivl om fastheden i Vestens solidaritet, hvis han ikke vil vise vilje til at medvirke til en løsning, der kan borttage den følelse af utryghed, som nu hersker, og give os garantier imod fremtidige overraskelser og misbrug af kanalen.

Det er rimeligt at bruge en lejlighed som denne til at trække de grundlæggende synspunkter op. Man har jo ikke meget håb om, at det vil udøve nogen særlig indflydelse, men det kan måske for én selv klare, hvad det hele drejer sig om.

Jeg skal med disse ord på det konservative folkepartis vegne anbefale at stemme for den foreslåede dagsorden.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Der er grund til at anerkende de bestræbelser, den højtærede stats- og udenrigsminister har udfoldet under de drøftelser, som er foregået for at bringe den opståede konflikt om Suezkanalen ind i et mere fredeligt leje. Jeg takker statsministeren for hans vedholdende og utrættelige henvisning til De Forenede Nationer — et synspunkt, som skulle synes selvfølgeligt for alle de lande og regeringer, der har deltaget i drøftelserne, og som nu også heldigvis efterhånden er blevet anerkendt fra alle sider.

Selvom præsident Nassers fremgangsmåde ved proklamationen af kanalens nationalisering uden nogen forhandling med de interesserede parter var meget usædvanlig og beklagelig set fra et demokratisk retssynspunkt, var det alligevel uheldigt, at England og Frankrig lod sig påvirke så stærkt af Ægyptens noget udfordrende holdning, at disse to demokratiske stater fandt sig foranlediget til at udstede trusler om anvendelse af magt overfor Ægypten, før det for alvor var prøvet at få spørgs-

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

målet løst gennem fredelige forhandlinger.

I den situation, der forelå, ville det naturlige have været, at England og Frankrig med den demokratiske indstilling, der råder i disse to lande, straks havde henvist sagen til De Forenede Nationer. Selve spørgsmålet, der foreligger, er jo ikke det, om det er rimeligt, at Suezkanalen nationaliseres — det er en løsning, som der kan siges en hel del til støtte for; det, som har givet anledning til konflikten, er ganske enkelt, at præsident Nasser uden at forhandle med den sammenslutning af stater, der efter konventionen af 1888 hidtil har haft ansvaret for kanaldriften, tilsidesætter denne konventions bestemmelser og selv fastsætter vilkårene for brug af kanalen. En sådan fremgangsmåde må i høj grad misbilliges.

Præsident Nasser har erklæret, at hovedprincippet i konventionen, den frie gennemsejling, vil blive respekteret. Det må vi naturligvis tage til efterretning. Men ved et magtbud uden forhandling at gennemføre en fuldstændig ændring i en bestående aftale, som en række lande er parthavere i, er en fremgangsmåde, som der med rette kan rejses indvendinger imod, og det er forståeligt, at de lande, der berøres af dette brud på bestående aftaler, føler sig dårligt behandlet.

Suezspørgsmålet må af mange grunde påkalde vor interesse. Dels kan man ikke se bort fra, at konflikten, således som den opstod og med de forholdsregler, der militært blev truffet, virkelig måtte siges at indebære en fare for freden — militære operationer, én gang sat i gang i dette farefulde område af verden, kunne jo få konsekvenser, som ingen kan overse rækkevidden af — dels er forvaltningen af kanaldriften et anliggende, der har stor økonomisk interesse ikke mindst for Skandinavien og Vesteuropa.

Det var uheldigt, at England og Frankrig ved konflikten udbrod stillede sagen så stærkt på spidsen. Våbenraslen på dette tidspunkt var uklogt og har ikke lettet den fredelige løsning, som alle ønsker. Når hele spørgsmålet om kanalzonens forhold forhåbentlig inden altfor lang tid har fundet sin løsning ved fredelig forhandling, vil de to store demokratiske stater England og

Frankrig sikkert kunne erkende, at de bestræbelser, der er blevet udfoldet ikke mindst fra de skandinaviske landes side, for at tilvejebringe et forhandlingsgrundlag, så en fredelig udgang af konflikten kunne opnås, var så afgjort i Englands og Frankrigs interesse. En konflikt i verden, hvor de arabiske stater stod som en samlet front imod vestdemokratierne, kunne få ulykkelige følger for fremtiden.

Ingen kan jo lukke øjnene for, at en uklog kolonipolitik gennem tiderne i de arabiske folk har skabt grundlag for en modvilje og mistænksomhed overfor de vesteuropæiske lande, som under visse, måske tilfældige omstændigheder kan føre til en magtpolitisk opdeling i verden af yderst farlig karakter. Indenfor Vestens demokratier må det dog efterhånden stå alle klart, at kolonipolitik under den gammelkendte form er forbi, og at de rester, der endnu er tilbage, må afvikles. I vor tid er det for alle parter, ja, for hele verden, et spørgsmål om samarbejde mellem alle nationer, mellem alle folk ikke blot teoretisk, men også i den praktiske politik. Og ingen, allermindst de gamle kolonistater, er tjent med at kalde på følelser i de asiatiske folk, der rejser disse store folkegrupper imod Vestens demokratier.

Under de forhandlinger, der er ført, har det glædet mig at se den holdning, som den danske regering sammen med regeringerne i de to andre skandinaviske lande har indtaget med hensyn til at søge konflikten henvist til De Forenede Nationer. Det må for os i Danmark og iøvrigt for alle demokratiske stater være magtpåliggende i enhver situation, hvor der opstår konflikter af mellemfolkelig karakter, at benytte det vigtige instrument for fredelig bilæggelse af stridigheder, som De Forenede Nationer er. De Forenede Nationer er stedet, hvor alle mellemfolkelige stridsspørgsmål naturligt og selvfølgelig må afgøres, og jo mere denne fredens organisation anvendes under opståede konflikter, jo bedre muligheder får De Forenede Nationer for at kunne løse sin store opgave: at hindre krigen og sikre freden i verden.

Når Suezkonflikten og dermed spørgsmålet om fri gennemsejling gennem kanalen nu kommer til drøftelse indenfor De Forenede Nationer, går jeg ud fra, at også spørgsmålet

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

om Israels stilling kommer på tale. Tilliden til, at præsident Nasser vil sikre fri sejlads gennem kanalen, svækkes jo i ikke ringe grad, når man tager i betragtning, at Ægypten i flere år har nægtet gennemsejling for israelske handelsskibe. Desværre må det siges, at dette virkelige brud på den bestående konvention hidtil har foranlediget vestmagterne til at foretage sig noget alvorligt for at sikre Israels rettigheder respekteret. Jeg håber, at De Forenede Nationer nu finder anledning til at få også Israels forhold i forbindelse med gennemsejlingsretten klaret.

I erklæringen fra den 2. Londonkonference om Suezkanalspørgsmålet beklager de deltagende lande, at forhandlingerne med Ægypten hidtil ikke har givet positivt resultat. Samtidig giver konferencen udtryk for den opfattelse, at de forslag, der var stillet Ægypten, stadig frembyder et rimeligt grundlag for en fredelig løsning af Suezkanalproblemet under hensyntagen såvel til brugernationernes som til Ægyptens interesser. Der siges videre i erklæringen fra den 2. Londonkonference, at de 18 regeringer vil fortsætte deres bestræbelser for at opnå en sådan ordening. Efter denne erklæring fra konferencen og efter, at hele spørgsmålet nu er indanket for De Forenede Nationer, er der grund til at tro, at sagen nu er i den rigtige gænge, og at en fredelig, forsvarlig og rigtig løsning vil være mulig.

Under disse omstændigheder kunne man måske spørge, om det da har noget formål med oprettelsen af et brugernes forbund, som her søges gennemført. Efter at Suezkonflikten er henvist til De Forenede Nationer, understreges det yderligere, at brugersammenslutningen kun er et forhandlingsorgan med den hovedopgave at finde praktiske former for at holde den vigtige sejlads gennem kanalen i gang og at være skibsfartsnationernes forhandlingsorgan overfor de ægyptiske myndigheder.

Brugersammenslutningen, som den nu er udformet, er jo noget ganske andet end det, som oprindeligt var tænkt fra engelsk og fransk side; det krigerske anstrøg er forsvundet, og man er kommet ned på jorden. Det væsentlige for organisationen er nu, at man indretter sig på at ordne de praktisk foreliggende opgaver for at sikre forsynin-

gen og holde sejladsen gennem kanalen i gang, og det må jo siges at være meget fornuftigt.

Engelsk diplomati, som vi ellers — og jeg mener med rette — i almindelighed har megen respekt for og tillid til, har ligesom ikke rigtig slået til under de forviklinger, der er opstået i forbindelse med kanal-krisen. Det har givet sig flere uheldige udslag. F. eks. var det med hensyn til oprettelsen af brugerorganisationen ikke særlig hensynsfuldt overfor et påbegyndt samarbejde, at den engelske premierminister proklamerede denne organisation som en kendsgerning, uden at England i forvejen havde forhandlet med de mange lande, deriblandt de skandinaviske, som man ellers fra engelsk side hidtil havde lagt vægt på var med i forhandlingerne, og som jo også har store søfartsinteresser og store interesser i en ordening af Suezkanalens forhold.

Selvom det med rette kan siges, at der er adskillige uklare punkter i vedtægterne for den nye sammenslutning — og det kan meget vel siges — står det dog aldeles fast, også stærkt understreget af statsministerens redegørelse, at brugerorganisationen kun har eet formål, nemlig ved fredelige midler at søge frem til en løsning af de opståede vanskeligheder, og at enhver form for magt- anvendelse fra sammenslutningens side er udelukket.

At der for søfartsnationerne, deriblandt Danmark, der benytter Suezkanalen, er opstået en række praktiske problemer ved den pludselige nationalisering af kanalen, som præsident Nasser så hovedkulds og uforberedt har søgt gennemført, er klart for alle.

Jeg mener derfor ikke, det kan afvises, at et organ for de interesserede skibsfartsnationer i den givne situation kan være til nytte for at få tingene til at glide, dels for at ordne forhold af praktisk art, som kommer til at foreligge, dels for at være til rådighed som fredelig formidler for at få konflikten, der er opstået, bilagt. Med henvisning til hvad jeg her har sagt, og med henvisning yderligere til den fortolkning af brugersammenslutningens vedtægter, som statsministeren i sin redegørelse gav udtryk for, kan vi i mit parti give tilslutning til, at Danmark for sit vedkommende går ind i sammenslutningen.

Jeg vil gerne tilføje, at statsministeren

[Jørgen Jørgensen (Løjre).]

ved sin kloge og faste holdning i denne sag har skabt baggrunden for den lykkelige tilstand, at alle demokratiske partier her i salen står samlet og enige ved denne lejlighed, og det mener jeg vi har grund til at yde den højtærede statsminister vor anerkendelse for.

På baggrund af det, jeg her har sagt, kan jeg på min gruppes vegne anbefale det forslag til dagsorden, som det ærede medlem hr. Alsing Andersen på de 5 partiers vegne har stillet.

Fuglsang: Da mit partis ordfører ikke er tilstede, vil jeg gerne på partiets vegne gøre nogle bemærkninger om den redegørelse, som her er givet af den højtærede stats- og udenrigsminister.

Jeg vil først takke for redegørelsen og forsåvidt også anerkende stats- og udenrigsministerens indsats i denne sag for at nå frem til en fredelig løsning, men jeg må samtidig på denne baggrund beklage den tilslutning til en brugerorganisation, som, efter hvad jeg kan se, vil virke i den stik modsatte retning. Jeg kan derfor heller ikke anbefale at stemme for den foreslåede dagsorden.

Suezkanalens historie er, som også den højtærede stats- og udenrigsministers redegørelse viser, et typisk billede på et afsnit af imperialismens, af kolonivældets historie, og den redegørelse, som her er givet, kunne forsåvidt krydres med mange andre træk, bl. a. med en omtale af den måde hvorpå England i sin tid sikrede sig sin hidtidige indflydelse over kanalen, noget, som jo i høj grad ville tage styrken af den forlorne forargelse, som vestmagterne i denne tid giver udtryk for. På den anden side er Ægyptens skridt, at nationalisere kanalen, heller ikke noget isoleret træk, men må ses som et led i vore dages frihedsbevægelse, hvorved kolonifolk efter kolonifolk gør ende på deres mangeårige koloniale undertrykkelse og nationale ydmygelse. For mig at se må dette være noget centralt i forhandlingerne om en løsning af dette spørgsmål.

Det tjener ikke noget særligt formål at optage en diskussion om, hvem der har vist sig mest forhandlingsvenlig om en hel række mere eller mindre væsentlige ting. Det, der er det afgørende spørgsmål, må

være: Hvem skal Suezkanalen formelt og reelt tilhøre? Skal det være det Ægypten, som kanalen går igennem, og skal sagen altså afgøres på linie med den engelsk-ægyptiske overenskomst af 1954, der anerkender — som det hedder — Suezkanalen som en integrerende del af Ægypten, eller skal kanalen tilhøre en eller anden udenlandsk faktor, af hvilken art denne end måtte være? Det er herom, striden står, og forsåvidt ikke om, hvorvidt man skal følge Konstantinopelkonventionen af 1888 om at sikre alle fri og stedsevarende brug af kanalen, sådan som det så ofte fremføres. For efter hvad jeg kan se, giver begge parter udtryk for at ville overholde dette med den frie og stedsevarende brug af kanalen, og for mig at se er nogle private aktionærer i London og Paris, selv med et stormagtsapparat i ryggen, absolut ingen større garant end Ægyptens regering eller præsident Nasser, lige så lidt som USAs kontrol med Panamakanalen eller Tyrkiets med Bospusstrædet giver garantier. Dette være sagt, uden at jeg iøvrigt vil blande mig i den fremstilling af samme præsident Nasser, som den danske presse på en for os temmelig uværdig måde i den senere tid har givet danske avislæsere. Det er ikke sådan, at jeg kender noget som helst til Nasser. Jeg ved, at han har forbudt det kommunistiske parti, og det kan jeg ikke lide. Jeg ved også, at han har gennemført en jordreform — hvad jeg hilser med tilfredshed — noget, som England ikke har været i stand til under sit mangeårige overherredømme i Ægypten.

Nationaliseringen af Suezkanalen er jo et led i frigørelsen af Ægypten fra fremmed politisk og økonomisk indflydelse, og ud fra min stilling som socialist, ud fra det socialistiske princip, at folk, der undertrykker andre, heller ikke selv kan være fri, og ud fra mit synspunkt med hensyn til anerkendelse af nationernes selvbestemmelsesret kan jeg kun med sympati hilse de bestræbelser, som den ægyptiske præsident udfolder i denne sag.

Og endelig, uanset hvem der er Ægyptens nuværende ledere, har jeg ingen som helst erfaring for, at private aktionærer i London eller Paris har hverken bedre eller ædlere motiver, end man kan sige Ægyptens ledere har. For mig at se er der intet, som kan

[Fuglsang.]

anfægte Ægyptens ret til at nationalisere en vandvej i Ægypten, lige så lidt som nogen kan anfægte Englands ret til at nationalisere sine gruber eller stålværker. Altså her burde der ikke være noget som helst spørgsmål.

Derefter melder det andet spørgsmål sig: at sikre kanalens drift, hvordan man i så henseende kan nå frem til en tilfredsstillende løsning. For mig at se kan de metoder, som anvendes fra engelsk og fransk side, ikke være rigtige, ikke være i overensstemmelse med folkenes stræben efter fred, efter international afspænding. Tværtimod kan det kun være et forsøg på at fortsætte fortidens koloniale metoder, metoder, som tiden har dømt til nederlag, og som kan blive en alvorlig trusel mod fredens fortsatte beståen.

Jeg vil minde om selve den direkte baggrund, om optakten til Suezkanal-krisen, nemlig vestlige stormagters forsøg på at udnytte Ægyptens behov for penge til at bygge Assuandæmningen og derved sikre Ægypten nye landbrugsområder og en vældig opbygning af dets industri, udnytte det til deres egne politiske formål, til at lægge økonomiske tryk på landet, altså direkte mod den megen hule snak om at hjælpe underudviklede lande, som man ellers kører op med.

Jeg vil også minde om den måde, hvorpå man reagerede overfor beslutningen om at nationalisere kanalen. For det første selve selskabets ordre om at trække lodserne hjem. For mig at se kan det kun være i strid med Konstantinopelkonventionens § 4, som siger, at de deltagende parter er enige om, at ingen fjendtlig handling og heller ikke nogen anden handling, hvis formål er at forhindre kanalens frie besejling, må begås i kanalen og dens tilsejlingshavne. Dette at trække lodserne hjem kan jo kun være en handling med det formål at hindre kanalens frie besejling.

Dernæst kommer så det mest alvorlige, den militære opmarch, som fandt sted i det østlige Middelhav. Er den alene for-

øvrigt ikke et bevis for, hvordan selv såkaldt demokratiske, kapitalistiske lande let bliver et redskab i nogle få kapitalistiske spekulanter og rigmænds hænder? Det var jo ikke folkene, som ønskede dette militære opbud med den risiko, det indebar. Det er hverken de franske eller engelske arbejdere og bønder, som har aktier i Suezkanalen og personlig interesse i, om den ejes af Ægypten eller af et privat udenlandsk selskab. Men hvis en sådan opmarch fører til militære forviklinger, bliver det folkene, som kommer til at betale krigen, og netop derfor så man da også, at ikke mindst arbejderbevægelsen, fagbevægelsen og også det engelske arbejderparti krævede i stedet for militære trusler alle anstrengelser sat ind på en fredelig løsning. Ikke desto mindre ser man, at de to vestlige stormagters regeringer lader deres handlinger diktere udfra aktionærers og oliemagnaters interesser, og hvis ikke den anden part trods alt havde haft et lidt mere modent overlæg, kunne disse handlinger let have ført til at sætte ild på krudttønden i dette vanskelige område af verden.

På baggrund af denne mægtige militære opmarch sammenkaldte de vestlige stormagter en konference, hvortil man nådigst indbød Ægypten, ikke i Kairo, ikke i det land, hvor kanalen ligger, men på et sted, man selv afgjorde, nemlig London, og med en sammensætning af deltagende nationer, som man også selv afgjorde. Det var også vestmagterne, der formulerede forhandlingsgrundlaget eller rettere de forskellige forhandlingsgrundlag, der kom frem, og fælles for dem alle var, at bag snakken om fri gennemsejling m. m. stod det ene, at de kapitalistiske stormagter ønskede at bevare den faktiske kontrol og myndighed over kanalen og dens administration. Uden en sådan indrømmelse og, som alt efterhånden ligger, uantagelig indrømmelse ville man ikke forhandle. At det var det afgørende for vestmagterne, ser man også af, at man afviste det indiske forslag til forhandlingsgrundlag, der gik ud på at anerkende Ægyptens

[Fuglsang.]

suverænitet med hensyn til kanalens ledelse og administration, men iøvrigt imødekom kravet om fri gennemsejling, kontrol med taksterne og, hvad også Ægypten har tilbudt, erstatning til aktionærerne efter Parisbørsens kurser.

Jeg er glad ved, at Danmarks repræsentanter fra første færd stillede sig på forhandlingens grundlag og tilstræbte en fredelig løsning. Jeg hilser forsåvidt også med glæde de sidste bestræbelser og henvisningen til FN, men på den baggrund forstår jeg faktisk ikke den tilslutning til en brugerorganisation, som der er stillet dagsordensforslag om her i dag. Er dannelsen af denne brugerorganisation, således som den er formuleret, ikke netop et forsøg på ad omveje at blande sig i Ægyptens faktisk suveræne ret med hensyn til kanalens drift og administration? Er det ikke forkert nu forud for henvisningen til sikkerhedsrådet faktisk at prøve at stille dette overfor en fuldent kendsgerning? Vil det ikke kunne virke som en hæmsko på de frie og fredelige forhandlinger?

Endelig, hvad selve brugerorganisationen angår, viser alle vore hidtidige erfaringer med hensyn til den slags, at der er så mange uoverskuelige faktorer, som gang på gang har vist sig at være en fare for hele den internationale udvikling. Mit parti kan af disse grunde ikke tilslutte sig den af de ærede medlemmer hr. Alsing Andersen, hr. Thorvil Kristensen, hr. Ole Bjørn Kraft, hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) og hr. Viggo Starcke foreslåede dagsorden, men vi vil herved stille følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget udtaler, at Suezspørgsmålet må løses gennem forhandling og ikke ved anvendelse af militære eller økonomiske magtmidler, kan det ikke godkende oprettelsen af en sammenlutning af brugere af Suezkanalen.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen: (se ovenfor). Også dette forslag om overgang til næste sag på dagsordenen indgår nu i den fortsatte forhandling.

Viggo Starcke: Transporten til søs er meget billigere end transporten over land. Der, hvor havene snævrer sig ind, gennem Øresund, gennem Store-Bælt, gennem Gibraltarstrædet og gennem Dardanellerne, opstår der naturlige stræder, som somme-tider kan friste til misbrug. Foruden disse naturlige snævringer har menneskene kunstigt skabt kanaler, hvor handelen og skibsfarten pressede på, som f. eks. Suezkanalen, Kielkanalen og Panamakanalen. Selve skibsfartens frihed og handelens frihed kræver i menneskehedens interesse, at der er fri adgang til både havene og kanalerne. Men der er den forskel på de naturlige snævringer og på kunstige kanaler, at f. eks. Øresund og Store-Bælt skal blot ikke tilkukkes på kunstig vis, hvorimod de kunstige kanaler altid skal undergives et teknisk tilsyn, for at man kan holde dem åbne.

Hele baggrunden for Suezkanalens skabelse var jo denne, at der var et behov for handelen på begge sider af kanalen, både på den europæiske og på den asiatiske og afrikanske side. Kanalen kom tilfældigvis til at gå igennem ægyptisk territorium, men på et tidspunkt, da Ægypten var under tyrkisk overherredømme, og på et tidspunkt, hvor Ægypten aldrig nogensinde selv ville have kunnet bygge denne kanal. Den er bygget med international støtte, og den er bygget i international interesse og ikke først og fremmest for Ægyptens skyld.

Alle de problemer, de tidligere ærede ordførere har været inde på, åbningen af kanalen i 1869 og Konstantinopelkonventionen i 1888, eventuelt også den engelske besættelse af Ægypten i 1882, alt det er jo historie og berører forsåvidt ikke problemerne, som de foreligger i dag. Og dog gør de det, fordi det er på den baggrund, den nuværende situation har udviklet sig. Det, vi står overfor, er problemet om, hvorvidt Suezkanalen skal nationaliseres og være undergivet ægyptisk herredømme og ægyptisk vilkårlighed, eller om den internationale status, som var sikret i Konstantinopelkonventionen af 1888, skal bibeholdes, udvikles, eller om kanalen eventuelt skal lægges ind under et særligt organ eller De Forenede Nationer.

I 1954 blev der truffet en aftale mellem England og Ægypten under stærkt pres fra De Forenede Stater om, at England

[Viggo Starcke.]

skulle rømme kanalzonen i Suez, og Ægypten bekræftede ved den lejlighed, at Konstantinopelkonventionen først udløb i løbet af 14 år, altså i 1968, og det var en klar forudsætning for Englands rømning, at Ægypten skulle garantere kanalen mod et kommunistisk angreb og en kommunistisk besættelse. Kort tid efter at England opfylder denne aftale, går Ægypten hen og dirigerer hovedparten af den ægyptiske bomuld til Sovjetunionen som betaling for russiske våben i stedet for som hidtil at sælge størstedelen af sin bomuld til England. Man kan godt forstå, at den vestlige verden, som i tillid til Ægyptens tilsagn rømmede Suez-zonen og lagde den ind under Ægyptens regering, derefter ikke har så forfærdelig megen tillid til fremtidige tilsagn.

I 1956, endnu for få måneder siden, bekræftede den ægyptiske diktator i en overenskomst med kanalkompagniet, at dette var anerkendt til 1968, og at Konstantinopelkonventionen skulle løbe til 1968. Der har været talt så meget om, at nogle af de folkeretskyndige mener, at Ægyptens nationalisering er et tilladeligt og folkeretligt indgreb, og andre mener, at det ikke er det. Nu er folkeretten jo ikke nogen fuldenendt skabning, den er endnu relativt formel, men det vil alligevel være meget vanskeligt at opretholde det synspunkt, at et land skal have tilladelse til at træffe overenskomster med andre lande og derefter bryde dem. Det kan aldrig nogensinde blive grundlag for en folkeret. For en måneds tid siden skrev den amerikanske socialøkonom Henry Hazlitt om disse problemer og rettede en meget stærk bebrejdelse mod præsident Truman, fordi han i sin tid har været med til at sætte den slags foreteelser i skred, idet præsident Truman i 1951 skrev et brev til Mossadeq i Persien, hvori han udtrykte sin sympati med Irans ønske om at kontrollere sine nationale olieressourcer og henviste med glæde til, at den britiske regering selv har accepteret princippet om nationalisering. Henry Hazlitt skrev (i „Newsweek“ den 27. august i år) — jeg beder om tilladelse til et par korte citater —:

„Dette støttede faktisk Mossadeqs påstand om, at en regering har lov til at sælge en koncession, invitere fremmed

kapital til at anbringe sig i anlæg og derefter bryde kontrakten og beslaglægge kapitalen.“

Det er i sin nøgenhed det, der foregår, og det, der også foregår ved Suezkanalen. Ganske vist har præsident Nasser mundtligt givet en garanti for, at han vil betale fuld erstatning for det beslaglagte, men selvom man betaler fuld erstatning for noget, man har beslaglagt, har man ikke lov til at beslaglægge det 12 år før udløbet af den tid, man har forpligtet sig for. Det er et traktatbrud, et ganske klart traktatbrud. Henry Hazlitt fortsætter med følgende ret skarpe bemærkning:

„Nu har en anden lille diktator beslaglagt Suezkanalen, og de forurettede regeringer taler nu — i stedet for fast at modsætte sig en krænkelse af ejendomsretten eller bare traktatbrudet — om at indanke sagen for det ganske ineffektive Forenede Nationer eller om at holde en venskabelig konference med tyveknægten eller lave en ny kontrakt, som han derefter kan bryde.“

Det er lidt stærkt sat op, og det er lidt hårdt sat op, men ser man på det, der skete, så var det dette, at præsident Nasser beslaglagde Suezkanalen uden i forvejen at have forhandlet med brugerne. Ikke engang de andre arabiske stater eller Indien havde han forhandlet med. Han erklærede selv offentligt, at det skridt, han tog, var en hævnakt, fordi amerikanerne og englænderne ikke ville låne ham nogle penge, som tilhørte amerikanerne og englænderne og ikke tilhørte præsident Nasser. Endelig var han stødt over, at amerikanerne havde afsløret den bluff, som Nasser havde anvendt, ved at henvise til, at han havde et næsten bindende tilsagn om lån til Assuandæmningen fra sovjetisk side. Præsident Nasser har selv erklæret, at de fremtidige indtægter for brugen af Suezkanalen skal anvendes til at finansiere Assuandæmningen med. Assuandæmningen vil koste et kæmpemæssigt milliardbeløb, og hvis derfor indtægterne fra kanalen skal anvendes til at finansiere denne dæmning, vil afgifterne stige fra et vederlag til en afpresning, og alle jævne mennesker i dette folk og i denne verden vil få det at mærke, idet stigende oliepriser kommer til at influere på priserne på alle de varer, der skal transporteres med skib eller med

[Viggo Starcke.]

bil. Det vil øve indflydelse på bomuldsprisen, på uldprisen og på prisen for den te, man hælder i sin tekop. Endelig, når præsident Nasser har forpligtet sig til at betale erstatning efter pariserkursen, har han endnu ikke påvist, hvor han har de midler, som han skal betale i erstatning, idet han tildels har anvendt disse midler til at købe våben i Sovjetrusland.

Trafikken gennem kanalen var indtil nationaliseringen så stor, at kapaciteten praktisk talt var udnyttet, og en udvidelse eller andre arrangementer ville være nødvendig. Dette kræver kapital. Ægypten råder ikke over denne kapital. Ægypten vil være nødt til at invitere andre lande til at investere en sådan kapital; og hvorledes kan Nasser få andre lande til at investere kapital, når han lige akkurat selv har vist, at den kapital, der bliver investeret, den nationaliserer han, når det passer ham?

Ifølge Konstantinopelkonventionen skal kanalen være åben for alle nationer både i fred og i krig, og der må ikke lægges skibsfarten nogen hindring i vejen. Gennem 8 år har Ægypten hindret Israels skibe i at sejle igennem. På hele denne baggrund er det umuligt at vise tillid til Ægyptens diktator, uden at der stilles visse garantier. Nu kan man dertil sige, at dér, hvor kanalen ligger, er der ikke andet end sand, og det er Ægyptens territorium, og det er fuldstændig rigtigt, men det er dog alligevel sådan, at det drejer sig om et vitalt spørgsmål, som ikke er vitalt for Ægypten, men som er vitalt for næsten alle lande på begge sider af kanalen. Den ærede ordfører for det kommunistiske parti har som så mange andre både i den østlige og i den vestlige verden deltaget i kritik af England og Englands politik, en kritik, der somme-tider nærmer sig bagvaskelse. Det er blevet moderne at flæbe og råbe kolonistyre og imperialismen efter den vestlige verdens stater uden at huske, at den stat, som det ærede medlem hr. Fuglsang føler sig så nær knyttet til, i dag er den største imperialist- og kolonistat, man overhovedet har set.

Og det moderne Ægypten? Hvad var Ægypten, før England i 1882 kom til dette land? Det var under tyrkisk herredømme, det var skamredet af de tyrkiske pashaer, bondebefolkningen var nedtrykt til en

sådan lavhed, at man ikke gør sig nogen forestilling derom. Den ægyptiske bonde havde intet skøde på sin jord, han kunne verfes ud når som helst. Jorden ejedes i det væsentligste af de tyrkiske pashaer, de udskrev en meget stor del af ungdommen og manddommen med til felttog, og man kan finde deres hvide knogler i ørkerne i Syrien, Sudan og andre lande. Handelen i Ægypten var undergivet et ganske snævert monopol, uvidenheden var forfærdende, korruptionen var blændende udviklet, og de sanitære forhold var sådan, at pest, den ægyptiske øjensygdom og kvægstæb var daglige gæster i Ægypten under de forfærdelige forhold, som tilsidst førte til massakrerne i Alexandria, hvor England med de andre magters støtte besatte Ægypten, fordi det var insolvent, havde lånt penge, som det ikke kunne betale tilbage. Da gjorde England under Lord Cromers regimente det strålende under de vanskeligste forhold at genopbygge og skabe det moderne Ægypten, afvikle gælden, samtidig med at skatterne blev nedsat, afvikle hoveriet, skalisere, bygge dæmninger, bygge Assuandæmningen og de andre store vandreservoirs dernede. Det, som englænderne lavede i Ægypten, skabte Ægypten, og det er derfor, ægypterne sparker englænderen over skinnebenet i dag af ringhedsfølelse.

Det siges, og med rette, at England efter kanazonens og kanalkompagniets nationalisering har raslet med sablen. Ja, det er rigtigt, det har England gjort, men er det værre at rasle med sablen end at rasle med lænkerne? Det er det, Ægypten har gjort, og man må ikke vente, at man kan sætte en tommelfinger på halspulsåren af en anden magt og true med at trykke til, uden at denne magt reagerer.

Man kan betragte spørgsmålet formelt, men i virkeligheden er det reelt. Danmark kunne lige så godt hævde, at vi i 1565 havde ret til at spærre Øresund, hvilket vi gjorde. Under kong Frederik den Anden spærrede Danmark Øresund og Store-Bælt i håb om at ærgre Sverige, og det lykkedes i en sådan grad, at vi også ærgrede Hollænderne og Hansesæderne og England og Frankrig, sådan at stormagterne tilsidst hjalp Sverige til at sige: dette her skal holde op. Det var årsagen til, at Danmark mistede Skåne, Hal-

[Viggo Starcke.]

land og Blekinge. Danmark burde sende en delegation til Ægypten for at fortælle den ægyptiske diktator om vore egne erfaringer, om, hvordan det går en nation, som truer med at afspærre den internationale skibsfart og handel. I det lange løb går det nemlig ikke.

Det, der er foretaget fra Ægyptens side, er en krigsårsag. Hvis krigen ikke kommer, er det ikke Ægyptens skyld, men de andre nationers tilbageholdenhed og selvbehersekelse. Nu kan man sige, at et økonomisk tryk også er krig, men når den kommunistiske ordfører her sagde, at de vestlige lande havde trukket lodserne tilbage fra Suezkanalen for ligesom at sabotere skibsfarten, så er det aldeles urigtigt. Lodserne er ikke trukket tilbage. Lodserne er stillet frit, og lodserne har selv valgt at gå. Det er noget helt andet end det, man er vant til i de østlige lande.

Den brugerorganisation, som er skabt her, er et forsøg på en fredelig løsning; den er et forsøg, som er al ære værd, og som jeg og mit parti med stor glæde giver vor tilslutning. Det er jo nemlig sådan, at denne brugerorganisation i hvert fald vil give een ting: den vil give tid, og tiden er ikke på en diktators side. De olieproducerende arabiske stater opdager for hver dag, der går, hvor nær deres interesser er knyttet til olien og til olieaftagerne, og uanset al religiøs fanatisme, al nyfødt nationalisme og al arabisk imperialism er de økonomiske realiteter en vigtig brik i spillet.

Det er gennem ordførernes udtalelser i dag gået som en rød tråd, at det, vi ønsker, er en fredelig løsning, og jeg vil gerne sætte en tyk streg under det, at vi ønsker en fredelig løsning. Derimod er der ikke så mange ordførere, der interesserer sig for, hvad man vil gøre, hvis man ikke kan få en fredelig løsning. Vil man så sætte stregen under det fredelige og opgive løsningen, eller vil man sætte stregen under løsningen og opgive freden? Det er spørgsmålet. Det er jo nemlig sådan, at De Forenede Nationer er en ung institution, og De Forenede Nationer mangler handlekraft, effektivitet og eksekutiv magt. Der findes i verden i dag ikke nogen effektiv domstol med en udøvende magt bagved. Det er sådan, at sikkerhedsrådet kan lammes af et veto; det er sådan, at generalforsamlingen for at træffe

afgørelse kræver to trediedeles majoritet; og lykkes det ikke at finde en løsning igennem De Forenede Nationer, bliver spørgsmålet: Hvor stor er den reelle vitale interesse i at sikre gennemsejlingen? Hvor dyr vil en krig være? Vil den være kostbarere end det at sejle olien udenom Afrika, bygge en ny kanal eller konstruere nye pipelines? Det bliver sandsynligvis de overvejelser, vi kommer til at stå overfor en dag; men jeg mener, at der er noget rigtigt i det synspunkt, som er fremsat fra engelsk og fransk og tildels også fra amerikansk side, at hvis man på forhånd erklærer, at man under ingen omstændigheder vil sætte magt bag retten, så vil retten ikke have nogen chance for at sejre. Tiden vil måske vise det.

Hvis man indenfor et land har en skøde-ejer, som har fuldstændig ret til det stykke jord, han sidder på, og som han er kommet til på hæderlig vis, men det øvrige samfund udvikler sig sådan, at en vej skal føres derover, at en jernbane skal anlægges eller passagen over dette jordstykke er nødvendig for at komme til en havn, så vil der enten blive sluttet en frivillig overenskomst, ifølge hvilken skødehaveren indskrænker sin suverænitet over jorden, eller også vil samfundet skride til ekspropriation. Vi har, såvidt jeg er underrettet, ikke en sådan procedure i folkeretten; men før eller senere vil det problem presse sig på, om en tilfældig ejer af en lille strimmel sand skal kunne blokere hovedparten af den internationale skibsfart og handel. 80 pct. af Europas olie, $\frac{1}{3}$ af Englands import og eksport og $\frac{2}{3}$ af Indiens import og eksport går gennem kanalen.

Hele dette spørgsmål om den frie adgang til jordens råstoffer og den frie adgang til jordens handelsmarkeder blev behandlet under den sidste verdenskrig, da Roosevelt og Churchill mødtes i Placenta Bay og vedtog The Atlantic Charter, som senere blev tiltrådt af Rusland; og et charter, der er tiltrådt både af de vestlige magter og af Rusland, skulle have en vis styrke bag sig. I dette charter blev der — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et citat — skrevet følgende ord om, at disse stater forpligtede sig til følgende:

„De vil, med skyldigt hensyn til indgåede forpligtelser, tilstræbe at fremme

[Viggo Starcke.]

adgang på lige fod for alle stater, store såvel som små, sejrende såvel som besejrede, til den handel og de råstoffer, som de behøver for deres økonomiske trivsel.“

Se, det er en politik med meget store perspektiver, og det er spørgsmålet både om adgangen til råstoffer og adgangen til den frie handel, som er trådt ind i brændpunktet med Suezkanalens problemer. Vi håber, problemet kan løses på fredelig vis, og vi vil gerne lykønske den højtærede stats- og udenrigsminister til den indsats, han har øvet i den retning, og til den indsats, han måske vil komme til at øve i fremtiden; men jeg vil gerne lige minde om tre små ord, som står på fodstykket af den statue af Lesseps, som står i Port Said lige ved indsejlingen til Suez: „Aperire terram gentibus“ — lad os åbne jorden for menneskene.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg er i den lykkelige situation at kunne takke 5 partiers ordførere for tilslutning til det standpunkt, som jeg på regeringens vegne har givet udtryk for. Jeg vil gerne takke for denne tilslutning, og jeg vil også gerne sige, at jeg er glad for de venlige ord, der er udtalt af de ærede ordførere angående den redegørelse, som er givet i dag, og den deltagelse fra dansk side, der har været tale om i de førte internationale forhandlinger; jeg har blot trang til at bemærke, at det også i denne forbindelse og under behandlingen af hele denne sag har været en glæde at samarbejde med udenrigsministeriets fortrinlige stab af embedsmænd.

Samtlige medlemmer af det høje ting, med undtagelse af de kommunistiske medlemmer, vil, såvidt jeg har forstået på ordførernes bemærkninger, nu stå bag det standpunkt, som det høje ting indtager. Jeg tror, der er al grund til at tillægge dette en væsentlig betydning. Det er af betydning for den, der skal tale landets sag i forhandlingerne, at en så betydelig og afgørende tilslutning er tilstede i det høje ting, og jeg tror, det er af væsentlig betydning for vurderingen i det hele taget i udlandet af Danmarks stilling i denne sag. Jeg må tilføje, at jeg egentlig ikke kan begribe, hvorfor det kommunistiske partis medlemmer her

i salen ikke også skulle kunne stemme for den af de fem partier foreslåede dagsorden — og det siger jeg udtrykkelig, efter at jeg har hørt det ærede medlem hr. Fuglsangs tale.

I denne tale var der mange synspunkter, som jeg ikke synes tiden er inde til at gå ind på; men jeg sad unægtelig og genkaldte i min erindring min egen ungdomstids diskussion om internationalisme, internationalt samarbejde og internationale forpligtelser, da jeg hørte det ærede medlem hr. Fuglsang tale den absolutte og ubetingede nationale rets sag ved denne lejlighed.

Jeg tror, vi har brug for et noget videre syn også på en sag som den foreliggende; her er tale om så mange store interesser for næsten alverdens folk, at der ikke kan anlægges et snævert nationalistisk synspunkt — sådan som det ærede medlem for sit vedkommende gjorde det — og jeg føjer til i denne sammenhæng, at jeg ikke har nogen som helst tro på, at kanalkompagniet længere har nogen rolle. Kanalkompagniets rolle er udspillet, og det er klart sagt fra de 18 lande, at de ikke har noget ønske om, at kanalen skal udnyttes til økonomisk fordel for den ene eller den anden private eller nationale part; den skal udnyttes til gavn for Ægypten og til gavn for de lande, der må bruge kanalen. Af hensyn til hvem? Af hensyn til danske arbejdere, af hensyn til øvrige grupper af den danske befolkning såvel som af hensyn til andre befolkninger jorden over.

Jeg er glad for den diskussion, der har været ført her i dag, og jeg takker for den. Jeg har med stor interesse hørt de synspunkter, der fra samtlige ordføreres side er fremført, og jeg har ikke mindst med interesse hørt de — synes jeg — meget velovervejede og stilfærdige betragtninger, som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft fremsatte, og som det ærede medlem selv betegnede som principielle, betragtninger, der lå på linie med synspunkter, som efter ham det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) fremsatte.

Det er — synes jeg — af interesse, at vi her er inde på et område, hvor synspunkterne kan nærme sig hinanden i en sådan grad af saglighed, som har præget den i dag førte debat. Jeg takker herfor, og jeg takker for den dagsorden, der er foreslået af de fem

[Stats- og udenrigsministeren.]

partier; regeringen vil naturligvis være glad for, at denne dagsorden bliver vedtaget. At vi ikke mener, vi kan acceptere den dagsorden, der er foreslået fra kommunistisk side — ja, det følger jeg til for en ordens skyld.

Og lad mig så slutte med at udtale håbet om, at den sag, vi har diskuteret i dag, nu er blevet befriet for risikoen for krigerisk konflikt. Jeg ved, at de 18 lande er villige til saglig forhandling på basis af de udtalelser, den 2. Londonkonference fremsatte, og jeg føler mig overtydet om, at hele det høje ting vil stå bag et ønske om, at også Ægypten nu vil vise sin gode vilje i denne sag, så en varig, en retfærdig og en fredelig løsning kan etableres.

Fuglsang: Blot dette: når man taler her, stiller man det op, som om hele verden og alle dens interesser er knyttet til dens vestlige del og det, som forfægtes af England og Frankrig i den foreliggende sag. Men sådan er det ingenlunde; der findes også en anden part. Ved siden af England og Frankrig og delvis Amerikas Forenede Stater findes der så mægtige og folkerige lande som Indien, tildels Pakistan, Burma og Indonesien — for at tage lande, som ikke er direkte under kommunistisk indflydelse — der har et andet synspunkt.

Der er jo ingen, som vil bestride kanalens betydning for alle jordens folkeslag. Der er jo ingen, der vil bestride den betydning, den frie gennemsejling har også for Danmark, for danske arbejdere, for dansk landbrug. Det, som det drejer sig om — og det kan ikke være i strid med almindelige socialistiske synspunkter — er dette, at vi ved siden af at være internationalister samtidig ønsker at godkende hvert enkelt folks ret til selv at bestemme over sin skæbne og over sine indre forhold. Det må gælde også Ægypten, selvom dette land tidligere var en koloni, lige så vel som det gælder for de vestlige lande.

Man taler om det forargelige i, at man nationaliserer denne kanal. Nuvel, vi har også herhjemme haft modstand. Lad mig bare tage f. eks. jordlovene af 1919; overfor denne lovgivning var der også kredse, der mente, man gik deres private interesser

for nær, men ingen har anfægtet vor ret til at lovgive på dette område.

Endelig en ganske kort bemærkning til det ærede medlem hr. Viggo Starcke. Det lyder ganske underligt at høre et medlem, der repræsenterer det såkaldte retsforbund, optræde som den sidste og mest energiske forsvarer for imperialismen og bruge dens argumenter i deres mest yderliggående former. Det er næsten lige så underligt som at høre den mærkelige måde, en taler, der undertiden optræder som historiker, anvender, når han prøver at forklare de faktiske historiske begivenheder, der har fundet sted, ja, næsten lige så underligt som at høre en læge forklare det anatomiske fænomen, at halspulsåren finder sig 500 km fra selve legemet.

Oluf Pedersen: Jeg finder kun anledning til at rette en tak til den højtærede stats- og udenrigsminister for den indsats, der er gjort for en fredelig løsning af Suezkonflikten. Jeg synes, det er fuldkommen forargeligt, at kommunisterne nu vil stå her og fortælle, at det er det modsatte, det drejer sig om — lige så forargeligt, som når de taler om forargelig selvstændighed og man ser det i lyset af, hvad der sker i østlandene.

Hermed sluttede forespørgslen.

Forslag om overgang til næste sag på dagsordenen af Alsing Andersen, Thorkil Kristensen, Ole Bjørn Kraft, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Viggo Starcke (se sp. 5838) vedtoges med 130 stemmer mod 7.

Hermed bortfaldt det af *Fuglsang* stillede forslag om overgang til næste sag på dagsordenen (se sp. 5859).

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om aflysning af de militære genindkaldelser [af Ingmar Wagner m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 2249, fremsættelsen i tidenden sp. 5642).

Sagen sattes til forhandling.